

**บทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์**

การค้นคว้าอิสระ

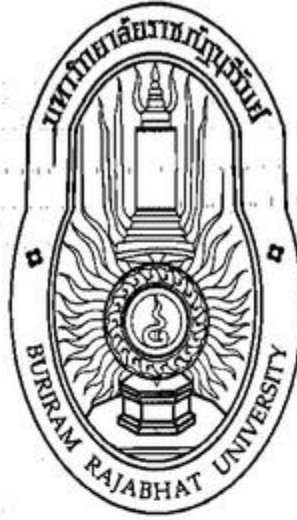
ของ

พัชราวลี มารมย์

**เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**

มิถุนายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**ROLES IN NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT MANAGEMENT
OF SATUK SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
IN SATUK DISTRICT, BURIRAM PROVINCE**

Putchavalee Marom

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration Program in Public Administration**

June 2012

Copyright of Buriram Rajabhat University

ชื่อเรื่อง บทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ชื่อผู้วิจัย พิชราวดี มารมย์

ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน

ที่ปรึกษาหลัก

รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์

ที่ปรึกษาร่วม

ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์

สถานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปีที่พิมพ์ 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดทำแผน ด้านมาตรการในการบำรุงรักษา ด้านควบคุมการใช้ประโยชน์ และด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5 % และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 353 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามเขตหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Form) มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .9575 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดทำแผน รองลงมาคือ ด้านควบคุมการใช้ประโยชน์ ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านมาตรฐานในการบำรุงรักษา
2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ควรมีการรณรงค์ให้ลดการใช้สารเคมีและส่งเสริมให้หันมาใช้สารอินทรีย์ทดแทน รองลงมา คือ ควรมีการปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่สาธารณประโยชน์ ผู้นำชุมชนควรให้ความสนใจในการดูแลรักษาพื้นที่สาธารณประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นป่าชุมชน ทำเลเลี้ยงสัตว์ แหล่งน้ำ และควรมีการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรักทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ตามลำดับ

TITLE	Roles in Natural Resources and Environment Management of Satuk Subdistrict Administrative Organization in Satuk District, Buriram Province		
AUTHOR	Putchavalee Marom		
INDEPENDENT STUDY ADVISORS	Associate Professor Prajan Kanawan		Major Advisor
	Associate Professor Prasit Suwanarak		Co-advisor
DEGREE	Master of Public Administration	MAJOR	Public Administration
SCHOOL	Buriram Rajabhat University	YEAR	2012

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the roles in natural resources and environment management of Satuk Subdistrict Administrative Organization in Satuk District, Buriram Province in 4 aspects: making plan, maintaining measurement, utilizational control, and public relation and broadcasting. The samples were 353 people, selected by using the Table of Taro Yamane with its confidence value at 95.5% and error at $\pm 5\%$, and simple random sampling, respectively. The research instrument used for collecting the data was a 3-part questionnaire, including check list, 5-rating scale, and open-ended form with its reliability at .9575. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean, and standard deviation.

The findings were as follows:

1. The roles in natural resources and environment management of Satuk Subdistrict Administrative Organization in Satuk District, Buriram Province both as a whole and at each aspect were at "high" levels. The making plan was reported as the highest mean score, followed by utilizational control, and public relation and broadcasting while maintaining measurement was reported as the lowest mean score.
2. The additional opinions and suggestions with the highest percentages were that the reducing campaign in using chemical substances should be done and promoted to use organic substances (40.39%), the trees planting in public areas should be operated (36.54%), the community leaders should pay attention in taking of public areas in terms of community forests, animals husbandry, and water sources (20.19%), and the people awareness establishing should be done to take action in taking local natural resources and environment (2.88%), respectively.

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงโดยการได้รับความกรุณาและอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงเห็นอย่างดียิ่งตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย จาก รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน ประธานกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระ รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ กรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระ ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ทุกท่านที่กรุณาได้เอื้ออำนวยและประสานงานในการจัดทำารค้นคว้าอิสระครั้งนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ ผศ.ดร.นวมินทร์ ประชานันท์ รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ นายพงษ์ศักดิ์ โพธิ์ศรี นายกองค้การบริหาร ส่วนตำบลสตึก และนายณ กานต์ ปาณะศรี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ที่กรุณาให้ คำแนะนำและเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณประชาชนซึ่งเป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาตอบ แบบสอบถามงานวิจัยและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ญาติพี่น้อง และครูอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนตลอดจน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีได้กล่าวถึงที่คอยให้กำลังใจในการศึกษาจนสำเร็จมา ณ โอกาสนี้ ประโยชน์ และคุณค่าอันพึงเกิดจากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา บูรพาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนให้เกิดสติปัญญา ความรู้ และวิชาชีพตลอดจนชี้นำ คุณธรรมในการดำเนินชีวิตแก่ผู้วิจัย และบุคคลในครอบครัวผู้ที่เป็นที่รักยิ่ง

พัชราวลี มารมย์

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
ประกาศนุญการ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท.....	6
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	10
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง.....	20
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	28
การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล.....	34
บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	51
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	65
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	65
วิธีดำเนินการวิจัย.....	65
สรุปผลการวิจัย.....	66
อภิปรายผล.....	67
ข้อเสนอแนะ.....	70
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	70
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป.....	71

สารบัญตาราง

ตาราง

	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตบริการขององค์การบริหารส่วนตำบล สตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 11 หมู่บ้าน	52
2 จำนวนและคำร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	57
3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและ รายคำ.....	59
4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการ จัดทำแผน โดยภาพรวมและรายข้อ.....	60
5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านมาตรการในการบำรุงรักษาโดยภาพรวมและรายข้อ.....	61
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการควบคุมการใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	62
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	63
8 แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	72
ภาคผนวก.....	78
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	79
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือ.....	82
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม.....	84
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	86
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	92
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	94

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์เป็นอย่างมาก ในขณะที่ตัวมนุษย์เองก็มีอิทธิพลทำให้สิ่งแวดล้อมต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน ไม่ว่าที่ใดที่มนุษย์เข้าไปอยู่อาศัยสิ่งแวดล้อมบริเวณนั้นมักจะถูกปรับเปลี่ยนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ บางครั้งก่อให้เกิดผลร้ายต่อตัวมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมและมีอยู่เป็นจำนวนมาก ในท้องถิ่น ทุกอย่างล้วนเป็นคุณประโยชน์ให้กับประชาชนในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ แต่เนื่องจากในปัจจุบันจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกนำไปใช้เป็นจำนวนมากจนเกินขอบเขตที่ระบบนิเวศจะรับได้ ก่อให้เกิดปัญหาในการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ทรัพยากรป่าไม้ ถูกทำลาย สูญเสียความหลากหลายทั้งพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ป่า ทรัพยากรดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรน้ำขาดแคลนทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ทำให้ผลผลิตด้านการเกษตรไม่เพียงพอเกิดความขาดแคลน ขณะเดียวกันการขยายตัวของการผลิตภาคอุตสาหกรรมและบริการ ตลอดจนการลงทุนด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นไปอย่างไร้ระเบียบและขาดทิศทางที่เหมาะสม ไม่มีระบบการวางแผนผังเมืองของตำบลนำมาใช้ ทำให้การขยายตัวของชุมชนอยู่อย่างไม่มีระบบระเบียบ เมืองขยายตัวไม่มีโครงสร้างพื้นฐานรองรับอย่างเพียงพอ ประกอบกับมีการนำพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมทางเกษตรไปใช้ประโยชน์โดยมิได้คำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษอย่างกว้างขวาง

การขยายฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วโดยไม่มีมาตรฐานการประกอบ การที่เหมาะสมและมีได้บังคับใช้มาตรการควบคุมมลพิษอย่างจริงจัง ได้ทำให้เกิดปัญหามลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนโดยตรงมากขึ้น พร้อมกันนั้นการขยายตัวของ การท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วโดยปราศจากการดูแลทำให้ศิลปกรรมหลายแห่งเสื่อมโทรมสูญเสียมูลค่าและ ความงามลงตามลำดับ การฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังดำเนินการได้ใน ขอบเขตจำกัดไม่ทันต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและ แนวโน้มการเกิดมลพิษ เนื่องจากขาดประสิทธิภาพในการจัดทำและบริหารแผนงานให้สามารถนำไปสู่การทำงานร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งกับหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังขาดการ

ศึกษาวิจัยที่ได้มาตรฐาน ขาดมาตรการผลักดันหรือจูงใจให้มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตและการบริโภค ที่จะนำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับที่ยั่งยืน และประหยัดคุ้มค่า (อำนาจ ทองบ่อ. 2545 : 1)

นอกจากนั้นยังขาดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ จึงทำให้มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติมากมาย เกิดปัญหาทุจริต และการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ แม้ว่าองค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ แต่ยังคงขาดความพร้อมและประสิทธิภาพประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ และมีได้ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ให้เกิดข้อจำกัดของการเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับภาครัฐอย่างต่อเนื่อง องค์กรบริหารส่วนตำบลจึงเป็นหน่วยงานสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ ซึ่งการพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลจะเป็นไปในแนวทางที่ตั้งไว้หรือไม่อย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับว่าผู้บริหารหรือบุคลากรขององค์กรบริหารส่วนตำบล มีประสิทธิภาพและศักยภาพมากน้อยเพียงใดด้วย

โครงสร้างการบริหารขององค์กรบริหารส่วนตำบล ที่มีสมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นผู้มีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนา และควบคุมการปฏิบัติงานร่วมกับ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย สมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ทั้งนี้เพราะสมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ที่จะปฏิบัติตอบสนองตามต้องการของประชาชนในเขตตำบล เพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่จะได้รับประโยชน์สูงสุด ดังนั้นสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ดีเพียงใด ทำให้ประชาชนในตำบลมีความพึงพอใจอย่างดี ทางตรงกันข้าม ถ้าสมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลขาด ความรู้ ความสามารถปฏิบัติหน้าที่ ก็ไม่สามารถพัฒนาให้ตำบลมีความเจริญขึ้น สมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลที่สามารถปฏิบัติงานที่ดีทำให้มีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของประเทศ ครอบคลุมปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ชุมชนมีความเข้มแข็ง ย่อมส่งผลให้ประเทศชาติเกิดความมั่นคงเข้มแข็งตามไปด้วย

สมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลและฝ่ายบริหารขององค์กรบริหารส่วนตำบล ดำเนิน พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายโดยส่วนใหญ่ เป็นการพัฒนาด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ยังไม่ได้มุ่งประเด็นในด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นของประชาชนในเขต หรือสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในเขตอย่างแท้จริง ซึ่งเจ้าหน้าที่เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบการวางแผนพัฒนาตำบล ในแนวทางการบริหารกิจการขององค์กรบริหารส่วนตำบล ยังไม่พยายามผลักดันให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ เช่น การส่งเสริมการประกอบอาชีพราษฎร

การส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัว การคุ้มครอง ดูแล บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ หรือการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ในด้านอื่นบ้าง ทั้งนี้สมาชิกสภาและฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการประชุมโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม จึงจะทำให้เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลควรปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตำบล

จากปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยในฐานะอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลศึกจึงสนใจจะศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลศึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง ส่งเสริม สร้างจิตสำนึกให้สมาชิกสภาและฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่และเป็นคนในชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลศึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลศึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
2. เป็นสารสนเทศในการนำไปพัฒนาแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลศึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลศึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 คือ (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549 : บทคัดย่อ) ด้านการจัดทำแผน ด้านมาตรการในการบำรุงรักษา ด้านควบคุมการใช้ประโยชน์ และด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 2,889 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากร โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5 % และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (Taro Yamane ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 146) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 353 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ บทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะดังต่อไปนี้

1. บทบาท หมายถึง บทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการงานในหน้าที่หรือตำแหน่ง โดยตรงและงานพิเศษที่ควรจะต้องกระทำ หรือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ ว่าต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวัง โดยกลุ่มคนหรือสังคม

2. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น หมายถึง การจัดการทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ เช่น การอนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแลฟื้นฟูเฉพาะที่มีอยู่ในท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและการแก้ไขปัญหาของประชาชนใน 4 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการจัดทำแผน หมายถึง การประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการท้องถิ่นส่วนราชการและประชาคมหมู่บ้านในการรวบรวม วิเคราะห์ปัญหา ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรมเพื่อประกอบในการจัดทำแผน โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

2.2 ด้านมาตรการในการบำรุงรักษา หมายถึง การดนามทรัพยากรธรรมชาติให้สามารถใช้ไปได้ยาวนาน การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมคุณภาพให้มีสภาพดีขึ้น สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ การปรับปรุงทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้ หรือใช้ประโยชน์ได้น้อย

ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้มากขึ้นกว่าเดิม เช่น การปรับปรุงพื้นที่ ดินเปรี้ยวหรือดินเค็มให้สามารถเพาะปลูกได้หรือให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น

2.3 ด้านการควบคุมการใช้ประโยชน์ หมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า การจัดทำผังการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม การจัดส่งเจ้าหน้าที่มาแนะนำและส่งเสริมประชาชนในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติในท้องถิ่นแบบยั่งยืน การจัดทำข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม การกำหนดโทษผู้บุกรุกป่าหรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างเคร่งครัด

2.4 ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ หมายถึง การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติรณรงค์ให้ใช้คนในชุมชนทำการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบวิธีการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดกิจกรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่องจัดกิจกรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง

3. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า ดำเนิน เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการวิจัยและได้แบ่งสาระสำคัญไว้ โดยมีเนื้อหาดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
2. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง
5. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
6. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล
7. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

ความหมายของบทบาท

ความหมายของบทบาท คือ การปฏิบัติตามหน้าที่และสิทธิของตนตามสถานภาพทางสังคม การที่บุคคลมีบทบาทต่อสังคม และปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ที่สังคมยอมรับ มีความสำคัญเป็นอันมาก เพราะทำให้การจัดระเบียบสังคมดีขึ้นเป็นการควบคุมสังคมให้เป็นระเบียบ ถ้าคนไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามบทบาทของคนในสังคมที่ได้รับ จะทำให้สังคมไม่สามารถจัดระเบียบได้ ทำให้เกิดปัญหาและความยุ่งยากให้แก่สังคม

บทบาท เป็น การจำแนกชนิดของบุคคลในสังคมซึ่งถูกทำให้แตกต่างกัน โดยคุณสมบัติและพฤติกรรมของเขามีปทัสถาน บทบาทแสดงให้เห็นถึงการจำแนก กิจกรรมต่าง ๆ และลักษณะซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในสังคม ส่วนตามนัยหลัง

บทบาท เป็น วิธีการแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่สังสรรค์กันนั้นว่าจะปฏิบัติกันอย่างไรหรือคาดว่า ผู้อื่นจะปฏิบัติต่อตนอย่างไร ซึ่งเมื่อพิจารณารวมกันทั้งสองนัยแล้ว บทบาทจึงเป็นตัวกลางระหว่างสังคมกับบุคคลแต่ละคนที่อยู่ในสถานการณ์ ซึ่งพฤติกรรมของเขา กลาย

เป็นแนวทางปฏิบัติของสังคม ดังนั้นสังคมจึงต้องมีการวางรูปแบบของบทบาทที่ควรจะเป็นเอาไว้ เมื่อสถานภาพเป็นที่รวมแห่งสิทธิและหน้าที่แล้ว

บทบาทก็ เป็น ลักษณะ เคลื่อนไหวของสถานภาพ คือการใช้สิทธิและหน้าที่ให้บังเกิดผล นั่นก็คือการแสดง สถานภาพให้ทราบว่าบุคคลนั้นเป็นใคร มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายแตกต่างกันไว้หลากหลาย ดังนี้

งามพิศ สัตย์สงวน (2537 : 73) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาทหมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งคาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อให้ผู้สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้

สุพัตรา สุภาพ (2541 : 30) ได้ให้ความหมายของคำว่า บทบาท (Role) คือการ ปฏิบัติตาม สิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาท คือ ดองเลี้ยงดูลูก เป็นครู บทบาท คือ สั่งสอน อบรมนักเรียนให้ดี เป็นคน ไข้บทบาท คือ ปฏิบัติตามหมอสั่ง

วุฒิ สุวรรณรังสี (2541 : 20) อธิบายความหมายของบทบาทว่า บทบาทคือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาตามหน้าที่ หรือตามตำแหน่งที่มีอยู่ให้เป็นที่รู้เห็นของบุคคลอื่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 602) ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทพ่อแม่ บทบาทครู หรือหน้าที่ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง อำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการงานโดยตรง และงานพิเศษที่ควรจะต้องกระทำ หรือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ ว่าต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม

ลักษณะของบทบาท

บทบาทเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกตามอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคล เมื่อดำรงตำแหน่งหรือฐานะใด ๆ ในสังคม ซึ่งอยู่ในขอบเขตของสถานภาพหรือฐานะของตำแหน่งทางสังคม โดยมีลักษณะแตกต่างกันของบุคคลที่มีตำแหน่ง หรือฐานะทางสังคม จึงมีผู้กล่าวถึงลักษณะของบทบาท ซึ่งสามารถแยกพิจารณาถึงลักษณะความสำคัญได้ (Berlo. 1966 : 153 อ้างถึงใน นีราศ บุบล และคณะ. 2541 : 29 - 30) ดังนี้

1. บทบาทที่กำหนดไว้ หรือบทบาทในอุดมคติ (Role Prescription) เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจน ว่าบุคคลอยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง เช่น ครู ต้องเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม มีจริยธรรมสมกับคำว่า ปุณฺณียบุคคล

2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Role Description) เป็นบทบาทที่บุคคลได้ปฏิบัติจริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น เช่น ครูเมื่อลาจก็ต้องส่งใบลาล่วงหน้าเมื่อได้รับอนุญาตจึงสามารถหยุดงานได้

3. บทบาทคาดหวัง (Role Expectation) เป็นบทบาทที่ถูกคาดหวังจากบุคคลอื่นว่าคนสมควรจะปฏิบัติอย่างไรในบทบาทนั้น เช่น คาดหวังว่า ครูจะมีความเป็นประชาธิปไตย และปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยให้นักเรียน

สุคา ภิมย์แก้ว (2541 : 65) ได้จำแนกลักษณะของบทบาทไว้ 3 ประการ คือ

1. บทบาทในอุดมคติ หรือบทบาทตามความคาดหวัง ได้แก่ บทบาทที่กำหนดไว้ตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพนั้น ๆ ควรกระทำ แต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นได้

2. บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ เป็นบทบาทที่บุคคลคาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

3. บทบาทที่บุคคลแสดงออกจริง เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ๆ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย จึงทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป

ทั้งนี้ สังคมมีส่วนในการกำหนดบทบาทหรือพฤติกรรมของสมาชิกเพื่อให้ปฏิบัติตามโดยมักกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะต่าง ๆ เช่น กฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ เป็นต้น ซึ่งถ้าบุคคลในสังคมไม่ปฏิบัติตามถือว่าผิด จะถูกลงโทษ แต่ในบางครั้งบทบาทไม่ได้กำหนดไว้ตายตัว แต่บุคคลจะเรียนรู้บทบาทจากกระบวนการทางสังคมและจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน หรือจากคนอื่นในสังคม เช่น การทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันก็จะทำให้เกิดบทบาทขึ้นมาได้ และยิ่งสังคมซับซ้อนมากขึ้นเท่าไร บทบาทจะยิ่งแตกต่างกันไปมากขึ้นเท่านั้น

ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

การปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่อันเนื่องมาจากสถานภาพของบุคคล เนื่องจากบุคคลมีหลายสถานภาพในคนคนเดียว ฉะนั้นบทบาทของบุคคลจึงต้องปฏิบัติไปตามสถานภาพในสถานการณ์ตามสถานภาพนั้น ๆ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทแตกต่างกันไว้หลากหลาย ดังนี้

สำหรับทฤษฎีบทบาท มิติของทฤษฎีบทบาทมีลักษณะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (Biddle. 1986 : 47 ; อ้างถึงใน วินัย ดวงแก้ว. 2549 : 19) ดังนี้

1. ทฤษฎีว่าด้วยบทบาทในการทำงาน (Functional Role Theory) ทฤษฎีนี้ว่าด้วยบทบาทหรือพฤติกรรมอันเป็นลักษณะของบุคคลที่มีอำนาจทางสังคมภายในระบบสังคมที่มั่นคง โครงสร้างหน้าที่ถือว่าสังคมเป็นระบบหนึ่งๆ ที่มีอาณาเขตแน่นอนมีระเบียบ และมีการควบคุมตนเอง

ซึ่งมีความจำเป็นหรือมีความต้องการจำนวนหนึ่งที่ระบบต้องตอบสนองให้ได้ เพื่อรักษาให้ระบบดำรงอยู่ได้ต่อไป

2. ทฤษฎีบทบาทที่เป็นปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Role Theory) ทฤษฎีนี้มุ่งไปที่บทบาทของผู้กระทำแต่ละคน วิวัฒนาการของบทบาทต่าง ๆ โดยอาศัย ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวิธีการที่ผู้กระทำทางสังคมเข้าใจ และตีความหมายของพฤติกรรม เหล่านั้นเป็นตัวแทน การพัฒนาความสำนึกในตัวตน เป็นสิ่งสำคัญของความเป็นมนุษย์ มันเป็นพื้นฐานของความคิด การกระทำและการสร้างสังคม ถ้าปราศจากความคิดแล้ว มนุษย์จะไม่สามารถตอบสนองและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้

3. ทฤษฎีบทบาทโครงสร้าง (Structural Role Theory) ทฤษฎีนี้มุ่งต่อโครงสร้างหรือตำแหน่งทางสังคมที่ได้จำแนกพฤติกรรมที่กำหนดไว้เป็นแบบเดียวกัน ซึ่งมุ่งต่อตำแหน่งทางสังคมอื่นๆ ในโครงสร้าง พฤติกรรมของบุคคลที่บ่งชี้ถึงสภาพที่ตนดำรงอยู่ บทบาทและสถานภาพจะเป็นเหมือนต้นแบบในการหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคคล โครงสร้างบทบาทภายในครอบครัวที่สำคัญ จำแนกเป็นบทบาทเชิงเครื่องมือ โดยบทบาทเชิงเครื่องมือเป็นบทบาทเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจภายในครอบครัว และความรับผิดชอบ โดยตรงต่อการแสวงหาสิ่งจำเป็นหรือทรัพยากรสำหรับเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว

4. ทฤษฎีบทบาทขององค์กร (Organizational Role Theory) ซึ่งมุ่งต่อบทบาทการจัดการต่างๆ ของการทำงานที่มาด้วยกันกับการมีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมที่ถือเป็นอันเดียวกัน ในระบบสังคมที่วางโครงการขององค์กร ไว้ก่อนแล้วเป็นระบบที่มุ่งงานและมีการจัดลำดับชั้นไว้เป็นอย่างดีในองค์กรนั้นๆ

5. ทฤษฎีว่าด้วยบทบาทของความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Role Theory) ซึ่งมุ่งถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับพฤติกรรม ทักษะคติและพฤติกรรมนั้นมีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยพฤติกรรม หมายถึง การแสดงออกที่สามารถสังเกต เห็นได้เป็นรูปธรรมและพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ส่วนใหญ่ ถูกกำหนดโดย ทักษะคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น ในขณะที่เดียวกันนั้นทักษะคติ หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และพร้อมที่จะ ตอบสนองต่อสิ่งนั้นในเชิงบวก และลบ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคติและพฤติกรรม

สรุปได้ว่า บทบาทของปัจเจกชนจะถูกกำหนดไว้โดยตำแหน่งต่าง ๆ ฐานะทางสังคม กลุ่มทางสังคม ซึ่งบุคคลแต่ละคนอาจจะมีบทบาทเดียวหรือหลายบทบาทได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและการจัดระเบียบของบทบาทภายในโครงสร้างของสังคมนั้นเป็นหลัก

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความหมายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มคละกันไปโดยอยู่ร่วมกันอย่างมีกฎ ระบบ ข้อบังคับทั้งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติและทั้งที่มนุษย์กำหนดขึ้นมา การอยู่เป็นกลุ่มของสรรพสิ่งเหล่านี้ จะแสดงพฤติกรรมร่วมกันภายในขอบเขตและแสดงสรรพสิ่ง เหล่านี้จะเรียกว่าระบบนิเวศ หรือระบบสิ่งแวดล้อม มีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติไว้หลากหลาย ดังนี้

จักรพันธ์ ปัญจะสุวรรณ (2545 : 8) ได้รวบรวมและเรียบเรียงความหมายของการจัดการและความหมายของสิ่งแวดล้อมแล้วสรุปว่า "การจัดการสิ่งแวดล้อม" หมายถึง วิธีการดำเนินการหรือวิธีปฏิบัติอย่างมีระบบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สิ่งแวดล้อมที่ดีดำรงอยู่ได้นานที่สุด ด้วยการป้องกัน การรักษา และการแก้ไขปรับปรุง ให้สิ่งแวดล้อมคงสภาพที่ดีดั้งเดิมหรือดีขึ้นกว่าเดิม พร้อมทั้งเสนอแนะแนวคิดที่ว่าวิธีที่ดีที่สุดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การป้องกันซึ่งเป็นกระบวนการหรือการกระทำที่ลดหรือกำจัดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะเกิดความเสียหายกับประชากรมนุษย์

ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2546 : 280) ได้ให้ความหมายของคำว่า "การจัดการสิ่งแวดล้อม" หมายถึง กระบวนการจัดแผนงานหรือกิจกรรมในการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา คือ ความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยอาศัยหลักการใช้ทรัพยากรที่ประหยัด ยืนยาว และก่อให้เกิดความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

พรชัย ธรณธรรม และ จินตนา ทวีมา (2554 : 15) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินงานต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านการจัดการเก็บรักษา การซ่อมแซม การใช้อย่างประหยัดและการสงวนรักษา เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์แก่มวลมนุษย์ได้ใช้ตลอดไปอย่างไม่ขาดแคลนหรือมีปัญหาใด ๆ หรืออาจจะหมายถึง กระบวนการจัดการ แผนงานหรือกิจกรรมในการจัดสรรและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสนองความต้องการในระดับต่าง ๆ ของมนุษย์และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาคือเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ - สังคม และคุณภาพ สิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักการอนุรักษ์ด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาดประหยัด และก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมน้อย ที่สุดเท่าที่จะทำได้ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สรุปความหมายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความหมาย การดำเนินงานต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติได้ใช้ตลอดไป หรือกระบวนการจัดแผนงานหรือกิจกรรมในการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของกรพัฒนา คือ ความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี

องค์ประกอบหลักของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบหลักของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นที่ยอมรับของนักอนุรักษ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จะต้องประกอบด้วย (ราตรี ภาว. 2543 : 253)

1. การบริหารจัดการ(Administration) หมายถึง การจัดการหรือบริหารงานตามแผนการดำเนินงาน หรือนโยบายของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารจัดการดังกล่าว

2. กฎและระเบียบ (Laws and Regulations) หมายถึง กฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อการควบคุม ป้องกัน และแก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมพ.ศ.2535 เป็นต้น

3. โครงการ (Project) หมายถึง แผนการดำเนินการฟื้นฟู ปรับปรุง และส่งเสริมการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ที่ได้ถูกทำลายลงไป ทั้งจากธรรมชาติและมนุษย์

สรุปองค์ประกอบหลักของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะต้องประกอบด้วย การจัดการหรือบริหารงานตามแผนการดำเนินงาน หรือนโยบายของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีการใช้กฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อการควบคุม ป้องกัน และแก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อมและมีแผนการดำเนินการฟื้นฟู ปรับปรุง และส่งเสริมการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

หลักการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด (2533 : 7-8) กล่าวว่า แนวความคิดหรือหลักการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีอยู่ 4 ประการ

1. การสงวน หมายถึง การดำรงไว้ซึ่งความสมดุลของธรรมชาติ โดยปล่อยให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มีการเจริญเติบโตและมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันตามธรรมชาติทุกประการ

2. การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแล ป้องกัน รักษา ซ่อมแซม ปรับปรุง และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์มากที่สุดโดยไม่ทำลาย หรือทำให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด กล่าวคือ การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมมากที่สุดและใช้ได้ยาวนานที่สุด

3. การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุง พื้นฟู บูรณะ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดีขึ้น และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ เช่น การฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาพ และสามารถเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารให้กับท้องถิ่นต่อไป

4. การใช้ประโยชน์ หมายถึง การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น การใช้ประโยชน์จากที่ดินตามคุณภาพดิน การใช้ประโยชน์จากป่าไม้โดยไม่ทำลายสภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ให้เสื่อมเสียไป เป็นต้น

สรุปหลักการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การสงวน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการเจริญเติบโตแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน มีการปรับปรุง พื้นฟู บูรณะ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดีขึ้น และเป็น การนำเอา ทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ

มนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ เพราะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้มนุษย์ได้รับปัจจัยสี่ ซึ่งได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย แต่ขณะเดียวกันการกระทำของมนุษย์เอง ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเนื่องจากความจำกัดของ ทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากร ได้มีผลทำให้เกิดการ แก่งแย่งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ ยิ่งไปกว่านั้น มนุษย์ยังได้ใช้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฟุ่มเฟือยและไม่มีแผนการจัดการ โดยมุ่งหวังผลกำไรสูงสุด มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายแตกต่างกันไว้หลากหลาย ดังนี้

เกษม จันทรแก้ว (2531 : 1-2) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ธรรมชาติไว้ดังนี้

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นทั้งสิ่งมีชีวิต ไม่มีชีวิต เห็นได้ด้วยตาเปล่า และไม่สามารถเห็นได้ด้วยตาเปล่า รวมทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นอาจเป็น ทั้งรูปธรรมและนามธรรม

ทรัพยากรธรรมชาติ หรือ Natural Resources หมายถึง สิ่งแวดล้อม ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและให้ประโยชน์ต่อมนุษย์ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง การใช้คำว่าทรัพยากร หมายถึง สิ่งเหล่านั้นจะต้องให้ประโยชน์ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

นอกจากนี้ เกษม จันทรแก้ว (2531 : 45) ยังให้ความเห็นว่าทรัพยากรธรรมชาติ นั้นเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมเท่านั้น กล่าวคือ สิ่งแวดล้อมทุกชนิดอาจไม่เป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรธรรมชาติ เสียทั้งหมดแต่ทรัพยากรธรรมชาติ ทุกประเภทจะต้องเป็นสิ่งแวดล้อมทั้งนั้น แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ในเวลาหนึ่ง ๆ นั้นอาจเป็นทรัพยากรธรรมชาติในอนาคตก็ได้ หรืออาจเป็นเพราะว่ามนุษย์ยัง ไม่มีความสามารถในการนำสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ มาใช้ประโยชน์ เช่น น้ำมันปิโตรเลียม เมื่อหนึ่งร้อยกว่าปีมาแล้วนั้นมนุษย์ไม่รู้วิธีการนำมาใช้ น้ำมันปิโตรเลียมจึงไม่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะนั้น ดังนั้น ในความหมายของคำว่า ทรัพยากรธรรมชาตินั้น เวลาเป็นเครื่องบ่งชี้ที่สำคัญ นอกจากเวลาแล้วสภาพทางภูมิศาสตร์ และระยะใกล้ไกลจากผู้ใช้ก็ถือเป็นสิ่งหนึ่งที่จะจำแนกว่าสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ จะเป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่

คณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด (2533 : 32) ได้ให้ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้

ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และให้ประโยชน์ต่อมนุษย์ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวเรา ซึ่งมีอิทธิพลที่จะเป็นตัวกำหนดชีวิตความเป็นอยู่ของคนเราในสังคม

นิวัต เรืองพานิช (2537 : 40) ได้ให้ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติไว้ว่า ทรัพยากรธรรมชาติหมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีประโยชน์สามารถสนองความต้องการของมนุษย์ได้ หรือมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น บรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ หุ่นยนต์ สัตว์ป่า แร่ธาตุ พลังงาน รวมทั้งกำลังงานจากมนุษย์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 503) ได้ให้ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติไว้ว่า หมายถึง ทรัพยากรอันเกิดขึ้นเองหรือมีอยู่ตามธรรมชาติ

สรุปได้ว่า ทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภทเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม การที่จะจำแนกสิ่งแวดล้อมใด ๆ เป็นทรัพยากรธรรมชาตินั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ประการแรก เกิดจากความต้องการของมนุษย์ที่จะนำสิ่งแวดล้อมมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ถ้ายังไม่นำมาใช้ก็เป็นสิ่งแวดล้อม แต่ถ้านำมาใช้ประโยชน์ได้ก็จะกลายเป็นทรัพยากรธรรมชาตินั้นๆ ประการที่สาม สภาพภูมิศาสตร์และ

ความห่างไกลของสิ่งแวดล้อม ถ้าอยู่ไกลเกินไปคนอาจไม่นำมาใช้ ก็จะไม่สามารถแปรสภาพเป็นทรัพยากรธรรมชาติได้ นอกจากนี้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มละกันไปโดยอยู่ร่วมกันอย่างมีกฎ ระบบทั้งที่เกิดขึ้นเอง โดยธรรมชาติและทั้งที่มนุษย์กำหนดขึ้นมา การอยู่เป็นกลุ่มของสรรพสิ่งเหล่านี้จะแสดงพฤติกรรมร่วมกันภายในขอบเขตและแสดงเอกลักษณ์ของกลุ่มออกมาอย่างชัดเจน กลุ่มของสรรพสิ่งเหล่านี้จะเรียกว่า ระบบนิเวศหรือระบบสิ่งแวดล้อม

ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ

มนุษย์เรามีความสัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิดทั้งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติในการดำรงชีวิตจึงอาจกล่าวถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่มีผลกระทบ มีคุณค่าหรือมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น เริ่มตั้งแต่เกิดมา และดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ล้วนมีบทบาทแตกต่างกันไปหลายสถานะ นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยา นักวิชาการ ได้ให้ความหมายความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติไว้หลากหลาย ดังนี้

วราลี เถาะสุวรรณ (2552 : 13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. มีความสำคัญต่อการคงอยู่ของสิ่งมีชีวิต โดยเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตในการดำรงชีวิต
2. มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐาน มนุษย์และสิ่งมีชีวิตส่วนใหญ่เลือกที่จะตั้งชุมชนที่อยู่อาศัยในแหล่งที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์มีอิทธิพลต่อลักษณะที่อยู่อาศัย การสร้างที่อยู่อาศัยของมนุษย์มักคำนึงถึงความเหมาะสมของภูมิประเทศและภูมิอากาศในพื้นที่นั้น ๆ เป็นตัวกำหนดลักษณะการดำรงชีวิตของมนุษย์ จะเห็นว่าแต่ละภูมิภาค ก็มีลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศที่แตกต่างกันไป ซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนแต่ละภูมิภาคที่แตกต่างกัน
3. มีความสำคัญต่อความเจริญรุ่งเรืองและความผาสุกของมนุษยชาติ หากประเทศใดมีทรัพยากรมาก รู้จักใช้อย่างเหมาะสม จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า เพราะทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสังคมมนุษย์
4. มีความสำคัญทางด้านวิชาการและเอกลักษณ์ของชาติ โดยเฉพาะในด้านสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม โบราณสถาน และโบราณวัตถุ อันแสดงออกถึงวิวัฒนาการและความรุ่งเรืองของมนุษย์ในอดีต เป็นเอกลักษณ์หรือความภาคภูมิใจของบุคคลในชาติ

มณี ช้างเผือก (2552 : 20) ได้จำแนกประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติมีต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ได้อย่างกว้าง ๆ กล่าวคือ มนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ เพื่อดำรงชีวิตโดยตรงทรัพยากรธรรมชาตินำมาใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตของมนุษย์

โดยใช้เป็นอาหาร ขำรักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย เช่น การนำผลผลิต ที่ได้จากป่าไม้หลายชนิด มาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ได้แก่ การนำหน่อไม้ ลูกจาก มะไฟป่า ลูกหว้า ลูกหวาย หัวเผือก หัวมัน มะกอก มะขามป้อม เห็ดต่างๆ เป็นต้น มาทำเป็นอาหาร การนำไม้แดง ไม้สน ไม้สัก มาใช้ในการสร้างบ้านเรือน สมุนไพร ได้จากพันธุ์ไม้ต่างๆ ใช้ในการรักษาโรค เช่น เหงือกปลาหมอ ทั้งต้น ราก ต้มอาบแก้พิษไข้หวัด แก้ผื่นคัน แก้โรคผิวหนัง แสมดำ แสมขาวใช้แก่น ต้มน้ำแก้พิษ ประการที่สอง มนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ใช้ประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องผ่อนแรง และ เครื่องอำนวยความสะดวกการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ ได้แก่ การนำหวายต่างๆ ใช้ทำเครื่อง เรือ เครื่องจักสาน ใช้ผูกมัดสิ่งของต่างๆ ปอ ใช้ทำเชือกใช้ทำกระดาษ การนำแร่เหล็ก แร่สังกะสี มาประดิษฐ์เครื่องมือที่ใช้ในการเกษตร และในโรงงานอุตสาหกรรม เช่น จอบ เสียม ชะแลง รถไถ นา เป็นต้น แร่สังกะสีใช้ในการทำเครื่องมือที่ทนความร้อนสูง ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังใช้ทำเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ รถยนต์ เครื่องปรับอากาศ โทรทัศน์ ตู้เย็น วิทยุ โตะ แก้ว เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ได้มาจากทรัพยากรธรรมชาติทั้งสิ้น ประการที่สาม เป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาดุลแห่งธรรมชาติให้คงอยู่อย่างเหมาะสมทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมทั้งหลายทั้งปวง มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การเกิดขึ้นมา การดำรงอยู่ และ การผุพังทำลายย่อมเป็นไปตามกฎเกณฑ์หรือกระบวนการของธรรมชาติ ซึ่งต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และระยะเวลา แต่การที่มนุษย์ได้ทำลายป่าไม้ด้วยการบุกรุกป่า เพื่อทำเป็นที่อยู่อาศัย สถานที่ราชการ การสร้างเขื่อน การเผาป่า การลักลอบตัดไม้ ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการ ทำลายป่าไม้ ได้แก่ ทำให้เกิดความแห้งแล้ง ฝนตกน้อย ขาดแคลนน้ำในการทำเกษตรกรรม ในฤดูฝนทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน และเกิดการชะล้างพังทลายของดิน ทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของ สัตว์ป่าทำให้สัตว์ป่าลดจำนวนลง ทำให้เกิดการสูญเสียดังระบบนิเวศจะเห็นได้ว่า มนุษย์เป็นตัวละคร สำคัญในการทำลายความสมดุลทางธรรมชาติทั้งสิ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการแปรปรวนของ ธรรมชาติ ดังที่มนุษย์ได้รับอยู่ในขณะนี้

ประโยชน์ของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น มีหลายชนิดและแต่ละชนิดก็มีคุณสมบัติ และเอกลักษณ์ที่เฉพาะตัว ดังนั้นเพื่อให้การจัดการสามารถบรรลุเป้าหมายของแนวคิด จึงควร กำหนดหลักการจัดการหรือแนวทางการจัดการให้สอดคล้องกับชนิด คุณสมบัติและเอกลักษณ์ เฉพาะอย่างของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น

อำนาจ ทองบ่อ (2545 : 25) มนุษย์เราได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมาก จึงช่วยให้มีชีวิตรอดอยู่ได้ และสามารถทำให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการรู้จักใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญ

ฉลาด (Wise Use) และมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นระบบอย่างเหมาะสม โดยจะต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน (Sustainable Utilization) เพราะหากมีการตัดวงใช้ประโยชน์ที่มากเกินไป และขาดความระมัดระวังในการใช้ ก็ย่อมจะก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจนกลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ย้อนกลับมาส่งผลกระทบต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของมนุษย์ในที่สุด กล่าวว่

1. ด้านการดำเนินชีวิต เราอาศัยสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำเนินชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น เราใช้ดินเป็นแหล่งผลิตอาหารและยารักษาโรค ใช้น้ำในการอุปโภคและบริโภค ใช้แร่ธาตุในการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้และเป็นพลังงาน เป็นต้น

2. ด้านเศรษฐกิจ เราอาศัยสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในแง่เศรษฐกิจหลายอย่าง เช่น ใช้น้ำในโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อล้างวัตถุดิบล้างเครื่อง หล่อจกกระบวนการความร้อน ใช้แหล่งน้ำเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งนำผลิตภัณฑ์จากป่ามาใช้ผลิตเป็นยารักษาโรค เป็นต้น

3. ด้านวิชาการ ทรัพยากรธรรมชาติบางประเภทถูกนำมาใช้ในด้านการศึกษาและวิชาการ เช่น เราใช้สัตว์บางชนิดเป็นสัตว์ทดลองทางด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์เพื่อนำผลการทดลองมาใช้กับคน เป็นต้น

4. ด้านการรักษาคุณค่าแห่งธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยในการรักษาคุณค่าแห่งธรรมชาติให้คงอยู่อย่างเหมาะสม หากทรัพยากรธรรมชาติชนิดใดชนิดหนึ่งเกิดการผิดปกติหรือทวีจำนวนมากเกินไป หรือลดจำนวนลงอย่างรวดเร็วย่อมทำให้คุณค่าแห่งธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เสียไปด้วย เช่น สัตว์ป่าบางชนิดช่วยขจัดศัตรูพืชของมนุษย์ ทำให้ศัตรูพืชจำพวกแมลง หนู และหนอนลดน้อยลง แต่ถ้าสัตว์ป่าลดน้อยลงอาจส่งผลทำให้สัตว์ที่เป็นศัตรูพืชเพิ่มจำนวนขึ้น ก่อความเสียหายต่อการเกษตรของมนุษย์ได้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดและใช้อย่างประหยัด ผลที่จะตามมา คือ การขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ และการร่อยหรอเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่จะนำมาใช้ประโยชน์ รวมทั้งการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ

สาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย

ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติ ดังกล่าว มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างยิ่ง แต่ถ้าหากมนุษย์ไม่รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดและใช้อย่างประหยัดผลที่จะตามมา คือ การขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ และการร่อยหรอเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ รวมทั้งการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ

โรงเรียนศิริราชูรพัฒนา (2554 : 11) สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้น โดยส่วนใหญ่จะมีมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ถูกวิธี ไม่เหมาะสม หรือไม่มีการควบคุม จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลเสียหายตามมา โดยหากพิจารณาถึงสาเหตุการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ จะสามารถแบ่งเป็นสาเหตุต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

1. การเพิ่มของจำนวนประชากร จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทำให้ความต้องการเครื่องอุปโภคบริโภคเพิ่มตามไปด้วย ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ จึงถูกนำมาใช้อย่างมากมายและบางส่วนก็ถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว เช่น ป่าไม้และสิ่งมีชีวิตชนิดต่าง ๆ

2. การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ การขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้มาตรฐานการดำรงชีวิตของประชากรสูงตามไปด้วย มีการบริโภคทรัพยากรเกินกว่าความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชีวิต มีความต้องการเครื่องอำนวยความสะดวกสบายนานาชนิดทั้งปริมาณและคุณภาพ จึงทำให้ทรัพยากร ธรรมชาติถูกเร่งให้นำมาเพื่อการดังกล่าวเพิ่มมากยิ่งขึ้น และสิ้นเปลืองไปก่อนเวลาอันควร

3. ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพในการทำงานสูง มนุษย์นำเครื่องมือเหล่านี้มาใช้ด้วยความประมาททำให้เกิดผลเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติ

4. ประชากรขาดความรู้และมีความเชื่อที่ผิด ทรัพยากรของโลกเป็นจำนวนไม่น้อยที่ถูกทำลายไปโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น กสิกร ไถพรวนดินฝั่งแคบไว้เตรียมสำหรับทำการเพาะปลูก ซึ่งจะทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของหน้าดินและความชื้นของดินเสียไป เป็นต้น

สรุปได้ว่า ตัวการทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ มนุษย์ เนื่องจากมนุษย์เป็นผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นทั้งผู้ทำลายในขณะเดียวกัน หากมนุษย์ลดละเลิกการกระทำดังกล่าวที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ มีจิตสำนึก และตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำแล้ว จะส่งผลให้มีทรัพยากรธรรมชาติใช้ได้ตลอดไป

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2554 : 20-25) ปัจจุบันปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานแก้ไขทั้งในภาครัฐบาล ผู้ประกอบการ และประชาชนโดยทั่วไป ดังนั้น แนวทางการจัดการหรือแนวทางการอนุรักษ์ จึงต้องเข้าไปแทรกแซงอยู่ในพฤติกรรมของผู้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังกล่าว โดยการสร้างแรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจขึ้น ทำให้การอนุรักษ์เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา เพราะจะเป็นการให้ความเป็น

ธรรมในการกระจายต้นทุนและผลประโยชน์ในการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยวิธีการต่างๆ ได้แก่

1. การถนอมรักษา คือ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้คงสภาพทั้งปริมาณและคุณภาพเอาไว้ โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น กรณีแร่เหล็กแทนที่จะนำมาใช้โดยตรงก็นำไปผสมกับแร่ธาตุอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นเหล็กกล้า ซึ่งนอกจากจะลดปริมาณการใช้เนื้อเหล็กให้น้อยลงแล้วยังช่วยยืดอายุการใช้งานให้ยาวนานออกไปอีกด้วย เป็นต้น
2. การบูรณะฟื้นฟู คือ การทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกลับคืนมาใช้ประโยชน์ได้เหมือนเดิม เช่น ดินที่นำมาใช้เพื่อการเพาะปลูกพืชชนิดเดียวกันติดต่อกันเป็นเวลานานจะทำให้คุณภาพของดินเสื่อมลง การบูรณะฟื้นฟูจะทำได้โดยการใส่ปุ๋ยปลูกพืชคลุมดินหรือพักหน้าดินไว้สักช่วงระยะเวลาหนึ่ง เป็นต้น
3. การนำกลับมาใช้ใหม่ หรือที่เรียกว่า รีไซเคิล นอกจากการถนอมรักษาและการบูรณะฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติแล้วการนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ใช้ไปแล้วกลับมาใช้ใหม่ถือเป็นการอนุรักษ์อีกวิธีหนึ่ง ซึ่งการอนุรักษ์ชนิดนี้จะทำได้กับทรัพยากรน้ำและแร่ธาตุบางชนิด เช่น การนำเศษกระดาษ พลาสติก อลูมิเนียม สังกะสี ตะกั่ว ทองแดง และเหล็กที่ทิ้งแล้วกลับมาหลอมหรือเปลี่ยนสภาพให้นำกลับมาใช้ได้อีก เป็นต้น
4. การเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งาน สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติบางชนิดจะไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้มาก เช่น น้ำที่ไหลลงตามลำน้ำ ถ้าหากสร้างเขื่อนขวางกั้นลำน้ำเพื่อยกระดับของน้ำให้เขื่อนสูงขึ้น แล้วนำพลังงานน้ำนั้นมาใช้ผลิตกระแสไฟฟ้า ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งานอีกวิธีหนึ่ง
5. การนำสิ่งอื่นมาใช้ทดแทน การนำสิ่งอื่นมาใช้ทดแทนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบางชนิดอาจทำได้ เช่น การนำก๊าซธรรมชาติมาใช้ทดแทนน้ำมันเชื้อเพลิงในรถยนต์ การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ทดแทนพลังงานไฟฟ้า ซึ่งทำให้ประหยัดค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น
6. การสำรวจแหล่งทรัพยากรเพิ่มเติม เป็นการค้นหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม เช่น การใช้เครื่องตรวจสอบรังสีในการสำรวจแร่ยูเรเนียม การใช้ระบบคลื่นแผ่นดินไหวเทียมเพื่อสำรวจหาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ เป็นต้น
7. การประดิษฐ์ของเทียมขึ้นใช้ ความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มนุษย์สามารถผลิตของเทียมขึ้นใช้แทนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ยางเทียม ไหมเทียม เป็นต้น ความสามารถดังกล่าวจึงช่วยลดปริมาณการใช้ทรัพยากรธรรมชาติบางชนิดให้น้อยลง

สรุปได้ว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ผ่านมามีลักษณะรวมศูนย์ ส่งผลให้ทรัพยากรถูกทำลายลงไปมาก เนื่องจากความคิดที่ว่าทรัพยากรเป็นของรัฐ คนในชุมชนจึงไม่มีความรู้สำนึกในการเป็นเจ้าของร่วมกัน และการที่ทรัพยากรถูกทำให้มีลักษณะเป็นทรัพย์สินสาธารณะ คนทุกกลุ่มจึงสามารถมีสิทธิในการใช้ทรัพยากร เมื่อคนภายนอกชุมชนเข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชนมากขึ้นส่งผลให้สิทธิชุมชนถูกละเลย กฎเกณฑ์ต่างๆ ที่มาจากวัฒนธรรมและประเพณีจึงถูกทำให้เลือนหายไปจากสังคมด้วย ทำให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชนขาดการดูแลและรักษา ไม่มีกฎเกณฑ์ที่จะมาใช้ควบคุมคนในสังคม ถึงแม้ว่ารัฐจะมีการออกกฎหมายมาควบคุมการใช้ทรัพยากรในสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลควรต้องมีบทบาทในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากร โดยเพิ่มบทบาทมากขึ้นในการจัดการทรัพยากรและจัดให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของคน

บทบาทตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

นิวัติ เรืองพานิช (2537 : 30-31) นอกจากรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2550 แล้ว กฎหมายที่มีความสำคัญที่กำหนดบทบาทของ อบต. ในฐานะราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการสงวน รักษา คุ้มครอง ดูแลและจัดการสิ่งแวดล้อม ยังมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อีก พระราชบัญญัติที่เป็นกฎหมายกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ร่วมกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังเห็นได้จากหลักการเหตุผลที่มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ ดังนี้ “โดยที่กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่มีมาตรการควบคุมและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างพอเพียง สมควรปรับปรุงใหม่ ดังนี้

1. ส่งเสริมประชาชนและองค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม
2. จัดระบบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อม ให้เป็นไปตามหลักการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม
3. กำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่น ให้เกิดการประสานงานและมีหน้าที่ร่วมกันในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและกำหนดแนวทางปฏิบัติในส่วนที่ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยตรง
4. กำหนดมาตรการควบคุมมลพิษ ด้วยการจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสียและเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมลพิษ
5. กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดมลพิษให้เป็นไปโดยชัดเจน

6. กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมด้านกองทุนและความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการจูงใจให้มีการยอมรับที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สรุปได้ว่า เพื่อเป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในองค์กรเอกชนซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทยหรือกฎหมายต่างประเทศที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องโดยตรงกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมหรือนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และมีได้มีวัตถุประสงค์ในทางการเมือง หรือมุ่งค้าหากำไรจากการประกอบกิจกรรมดังกล่าว มีสิทธิของจดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่อกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจปกครอง

ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ เป็นการกระทำหรือมาตรการที่รัฐบาลกลางหรือการบริหารราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาคได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือการบริการสาธารณะบางเรื่องภายในเขตของแต่ละท้องถิ่นหรือโอนภารกิจบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐไปให้หน่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของหลักการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่น ไว้ดังนี้

ชูศักดิ์ เทียงตรง (2530 : 16) ได้อธิบายความหมายของหลักการกระจายอำนาจไว้ว่า “เป็นการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้องค์กรอื่นจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีความอิสระตามสมควร ไม่ต้องขึ้นอยู่กับความบังคับบัญชาของราชการบริหารส่วนกลางเพียงแต่อยู่ในความควบคุมเท่านั้น”

ประจักษ์ กาญจนกุล (2535 : 171) ได้ให้ความหมายหลักการกระจายอำนาจปกครองไว้ว่า เป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่น ๆ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะโดยมีความอิสระตามสมควร ไม่ต้องขึ้นอยู่กับความบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ รัฐมอบหน้าที่บางอย่างในการปกครองซึ่งเจ้าหน้าที่ของราชการส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินการอยู่ในองค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนกลางรับไปดำเนินการเอง

วรพจน์ วิสสุตพิชญ์ (2537 : 11) กล่าวว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การโอนกิจการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชน ซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศหรือหน่วยงานบางส่วนรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง

ช่วงที่ ๓ ๒๕๓๙ : ๑ - ๔) กล่าวว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจหน้าที่ในการบริหารหรือกิจการบางอย่างให้องค์กรปกครองหรือสถาบันของรัฐไปกระทำหรือดำเนินการ โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของรัฐหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การที่ส่วนกลางโอนหรือกระจายอำนาจปกครองบางส่วนไปให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเองโดยส่วนกลางเพียงแต่ควบคุมมิให้ออกนอกเขตที่กฎหมายกำหนดไว้

ธนเศรษฐ์ เจริญเมือง (๒๕๔๒ : ๕๙) ให้ความหมายของการกระจายอำนาจว่า หมายถึง ระบบบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลาย ๆ ด้านของตนเองไม่ใช่ปล่อยให้รัฐเป็นกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการกิจกรรมแทนทุกอย่างของท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจเป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นๆ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีความเป็นอิสระตามสมควรและยังเป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่น ได้มีโอกาสเข้าร่วมในการแบ่งเบาภาระหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะบางประการเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น

กรอบแนวคิดการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปให้ประชาชนดำเนินการปกครองตนเองนั้น มีกรอบแนวคิดในการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งยึดหลักการและสาระสำคัญ ๓ ด้าน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, ๒๕๕๑ : ๒๒)

๑. ความอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการ โดยยังคงรักษาความเป็นรัฐเดี่ยวและความมีเอกภาพของประเทศการมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และความมั่นคงของชาติเอาไว้ได้ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองท้องถิ่นภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

๒. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นโดยปรับบทบาทของราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาค ให้ส่วนท้องถิ่นเข้ามาดำเนินการแทนเพื่อให้ราชการบริหารส่วนกลาง และราชการบริหารส่วนภูมิภาครับผิดชอบภารกิจมหภาค และภารกิจที่เกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านนโยบายและด้านกฎหมายเท่าที่จำเป็น สนับสนุนด้านเทคนิควิชาการ และตรวจสอบติดตามประเมินผล

๓. ด้านประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐานการบริหารมีความโปร่งใส

มีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมดำเนินงานและติดตามตรวจสอบ

แนวทางการดำเนินงานในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการดำเนินงานในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรการบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นการถ่ายโอนอำนาจการบริหารให้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีการบริหารตอบสนองต่อประชาชนโดยตรง และดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

ฐิติวุฒิ บุญยวงศ์วิวัชร (2551 : 14) การกระจายอำนาจให้ส่วนท้องถิ่นเข้ามาดำเนินการแทนราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคนั้น มีแนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1. การถ่ายโอนภารกิจและการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดภารกิจการถ่ายโอนพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะรับการถ่ายโอน รวมทั้งการสร้างกลไกและระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐานมารองรับ ตลอดจนการปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภารกิจที่ถ่ายโอนจัดเป็น 6 กลุ่มภารกิจ ประกอบด้วย

- 1.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
- 1.2 ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต
- 1.3 ด้านการจัดระเบียบชุมชน / สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย
- 1.4 ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว
- 1.5 ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 1.6 ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. การกระจายอำนาจการเงินการคลังและงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องมีการพิจารณาภาพรวมรายได้ของท้องถิ่น 3 องค์ประกอบ คือ

- 2.1 รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บและจัดหาเองทั้งที่เป็นภาษีท้องถิ่นและรายได้อื่น
- 2.2 รายได้ที่รัฐจัดแบ่งหรือจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเพิ่ม
- 2.3 รายได้ประเภทเงินอุดหนุน

3. แนวทางการถ่ายโอนบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการบริหารงานบุคคล โดยการโอนบุคลากรต้องสอดคล้องกับภาระหน้าที่และความพร้อมขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น ทั้งยังต้องมีความราบรื่น คล่องตัว สอดคล้องกับความจำเป็น ความต้องการขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น มีความยืดหยุ่น ภูมิใจให้คนทำงานในท้องถิ่น มีหลักประกันความก้าวหน้า ยึดหลักการตามระบบคุณธรรม มีกลไกดูแลความเป็นธรรม และต้องมีมาตรฐานใกล้เคียงกับ มาตรฐานการบริหารงานบุคคลของเจ้าหน้าที่รัฐอื่น ๆ

4. แนวทางการพัฒนาระบบตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ทั้งยังต้องปรับปรุงกลไกการตรวจสอบทางการเงินและการใช้จ่ายงบประมาณ การให้ภาคเอกชนเข้ามาช่วยเสริมการทำงานตรวจสอบของภาครัฐ และส่งเสริมให้ประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามา มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในด้านนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมจัดซื้อจัดจ้างและร่วมตรวจสอบติดตามประเมินผล

5. การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีภารกิจที่ต้องดำเนินการ ประกอบด้วย

5.1 การเตรียมความพร้อมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.2 การปรับโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอน

ภารกิจ

5.3 การพัฒนาองค์กรในระดับจังหวัดเพื่อรองรับการถ่ายโอน

5.4 การปรับปรุงระบบการวางแผน ระบบงบประมาณ ระบบบัญชี ระบบการ

บริหาร งานบุคคล ระบบติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล

5.5 การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.6 การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถ

ของประชาชนและภาคประชาสังคมในการตรวจสอบ

6. การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจ การแก้ไขกฎหมายมีสาระเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

6.1 การปรับปรุงกฎหมายงบประมาณเพื่อรองรับการจัดสรรเงินจากภาครัฐ

6.2 การจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยระบบงบประมาณท้องถิ่นและระบบการตรวจสอบ

ทางการเงินการคลัง ทั้งภายในและภายนอก

6.3 การปรับปรุงระบบการกำกับดูแลของราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงกับระบบศาลปกครอง

6.4 การปรับปรุงโครงสร้างราชการบริหารส่วนภูมิภาค

6.5 การจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

6.6 การจัดให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลเพื่อรองรับการถ่ายโอนข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

7. กลไกการกำกับดูแลการถ่ายโอนภารกิจ และการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการ โดยกลไกดังกล่าวจะมีหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจ โดยมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาชน มีกระบวนการตัดสินใจที่รวดเร็วเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการถ่ายโอน มีการศึกษาพัฒนา และปรับปรุงกระบวนการ วิธีการ รูปแบบ และแนวทางการถ่ายโอนภารกิจอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์

8. การสร้างระบบประกันคุณภาพบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยหน่วยราชการส่วนกลางยังคงต้องกำหนดมาตรฐานทั่วไปของการจัดบริการสาธารณะเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำกับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพการจัดบริการสาธารณะ โดยมีการแข่งขันระหว่างท้องถิ่น ตลอดจนรัฐหรือองค์กรกลางเข้ามาร่วมทำการประเมินร่วมกับประชาชนและประชาสังคม

9. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงเกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจทั้งในฐานะผู้ปฏิบัติและผู้สนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางการถ่ายโอนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

9.1 การถ่ายโอนภารกิจและการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

9.1.1 การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจ ฯ และคณะอนุกรรมการต่าง ๆ ภายใต้คณะกรรมการกระจายอำนาจ ฯ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนภารกิจ

9.1.2 รับผิดชอบภารกิจที่ต้องถ่ายโอนในกลุ่มภารกิจด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว โดยมีภารกิจด้านการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการเพื่อปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การประสานการจัดทำแผนพัฒนา และการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนพัฒนา หน่วยงานรับผิดชอบคือ สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

9.2 การกระจายอำนาจการเงินการคลังและงบประมาณ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจ ฯ และคณะกรรมการต่าง ๆ ภายใต้คณะกรรมการกระจายอำนาจ ฯ ที่เกี่ยวข้องกับการเงิน การคลัง และงบประมาณ หน่วยงานรับผิดชอบคือ สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น

9.3 แนวทางการถ่ายโอนบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการบริหารงานบุคคล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

9.3.1 การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจ ฯ และคณะกรรมการต่าง ๆ ภายใต้คณะกรรมการกระจายอำนาจ ฯ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนบุคลากร และการบริหารงานบุคคลของท้องถิ่น โดยเฉพาะศูนย์ถ่ายโอนบุคลากรที่ได้ทำหน้าที่ประสานงานและมอบหมายให้กลุ่มส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดทำหน้าที่ศูนย์ถ่ายโอนบุคลากร ฯ ในระดับจังหวัดทุกจังหวัด

9.3.2 รับผิดชอบการจัดทำและปรับปรุงมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่รับผิดชอบคือ สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลท้องถิ่น

9.4 แนวทางการพัฒนาระบบตรวจสอบและการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคประชาสังคม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย การจัดโครงสร้างหน่วยงานของกรมให้มีส่วนที่รับผิดชอบเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคประชาสังคมขึ้นรับผิดชอบในการประสานงาน การพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางการดำเนินการ ให้เกิดกระบวนการการมีส่วนร่วมหน่วยงานรับผิดชอบคือ สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

9.5 การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นถือเป็นภารกิจโดยตรงที่จะต้องดำเนินการในเรื่องดังกล่าว คือ

9.5.1 การเตรียมความพร้อมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9.5.2 การปรับโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจ

9.5.3 การปรับปรุงระบบการวางแผน ระบบงบประมาณ ระบบบัญชี ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล

9.5.4 การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9.5.5 การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนและภาคประชาสังคมในการตรวจสอบหน่วยงานรับผิดชอบคือ

กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศท้องถิ่น สถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

9.6 การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย การปรับปรุงระเบียบเพื่อรองรับภารกิจการถ่ายโอน ได้แก่ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 หน่วยงานรับผิดชอบคือ สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

9.7 กลไกการกำกับดูแลการถ่ายโอนภารกิจและการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการ

9.8 การสร้างระบบประกันคุณภาพบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น การดำเนินงานศึกษาวิจัยเรื่องนโยบายและแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น

สรุป การถ่ายโอนภารกิจและการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดภารกิจการถ่ายโอนพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีการดำเนินการหลายอย่าง เช่น การกระจายอำนาจการเงินการคลังและงบประมาณ การโอนการบริหารงานให้บุคลากรการดำเนินงานภารกิจและหน้าที่ที่ต้องสอดคล้องและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

รูปแบบของการกระจายอำนาจ

การที่รัฐมอบอำนาจหน้าที่การบริหาร หรือกิจการบางอย่างให้หน่วยงาน หรือสถาบันของรัฐไปกระทำหรือดำเนินการ โดยรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมให้อยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนดนั้นมีรูปแบบซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 แนวทาง คือ (ชนพรรณ ธานี. 2542 : 28)

1. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นหรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขตก็ คือ การโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่อง ซึ่งมีผลกระทบต่อส่วนได้ส่วนเสียของราษฎรในท้องถิ่นหนึ่ง โดยเฉพาะรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้ราษฎรในท้องถิ่นนั้น ๆ ร่วมกันจัดทำและเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง

2. การกระจายอำนาจตามการบริการหรือการกระจายอำนาจทางเทคนิคคือ การโอนกิจการบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐ หรือองค์การปกครองส่วนกลางไปให้หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระจากองค์การปกครองส่วนกลาง โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงใดแขนงหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น กิจการสื่อสาร กิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ กิจการผลิตกระแสไฟฟ้าหรือ ที่ต้องอาศัยความคล่องตัว ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎระเบียบที่เคร่งครัดของทางราชการ จึงจะมีประสิทธิภาพ

สรุป รูปแบบการกระจายอำนาจ เป็นคือ การโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่อง ซึ่งมีผลกระทบต่อส่วนได้ส่วนเสียของราษฎรในท้องถิ่น โดยรัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลาง กระจายอำนาจไปให้ราษฎรในท้องถิ่นนั้นๆ ร่วมกันจัดทำและเป็นอิสระจากองค์การปกครองส่วนกลาง ทำให้องค์การบริหารท้องถิ่นมีอำนาจการบริหารงานของตนเอง โดยอิสระเพื่อสนองตอบตรงต่อความต้องการประชาชนในท้องถิ่น

องค์ประกอบของการกระจายอำนาจ

จากรายงานการวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยกรมการปกครอง (2539 : 12) ได้กล่าวถึงหลักการกระจายอำนาจ ซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องกับนักวิชาการหลาย ๆ ท่านโดยสรุปว่า การกระจายอำนาจมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ

1. มีความเป็นนิติบุคคล (Artificial Person) การกระจายอำนาจการปกครองจะต้องมีองค์การที่เป็นนิติบุคคลต่างจากองค์การของรัฐบาลกลาง เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน องค์การเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

2. มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน (Autonomy) เป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจการปกครอง เพราะหากองค์การนั้นไม่มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์การนี้ก็ไม่ผิดไปจากหน่วยงานปกครองส่วนภูมิภาคซึ่งมีฐานะเป็นเพียงตัวแทนของรัฐบาลที่ประจำอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่อำนาจอิสระขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องไม่มากเกินไป จนทำให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อเอกภาพและอธิปไตย (Unity and Sovereignty) ของประเทศนั้นคือ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมิได้เป็นสถาบันการเมืองที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง แต่ว่ามีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้และมีองค์การที่จำเป็นสำหรับหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติ และบริหารกิจการอันเป็นหน้าที่ของคนเท่านั้น

3. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและผู้นำที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นของประชาชนนั้น อาจจะทำให้หลายระดับ แล้วแต่ความสามารถและความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ

4. มีงบประมาณของตนเอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการจัดเก็บ รายได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มาด้วยนั้น การให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจนี้ เป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การบริหารและการบริการประชาชน ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

จากองค์ประกอบทั้ง 4 ประการของหลักการกระจายอำนาจนี้ หากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์ประกอบครบ และสามารถปฏิบัติงานโดยปราศจากการถูกควบคุมหรือแทรกแซงในระดับสูงกว่าไม่ว่าจะเป็นส่วนกลางและส่วนภูมิภาคแล้ว ย่อมจะเป็นองค์ประกอบท้องถิ่นหรือหน่วยงานท้องถิ่นที่มีความสมบูรณ์พร้อมปฏิบัติงานเพื่อท้องถิ่นของตนเอง อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ อีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ให้ความหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่กฎหมายจัดตั้ง นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการการอีกหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิพงษ์ (2540 : 174) ได้กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการปกครองชุมชนที่มีอาณาเขตแน่นอน แต่ไม่มีอำนาจอธิปไตยแยกตัวเป็นอิสระไปจากรัฐหรือประเทศ เป็นชุมชนที่มีสิทธิตามกฎหมาย และการจัดองค์การที่จำเป็นเพื่อออกข้อบัญญัติ ในการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมท้องถิ่นของตน โดยอิสระปราศจากการควบคุมจากภายนอก

ลิขิต ชีรเวคิน (2540 : 386) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า เป็นการปกครองโดยวิธีการซึ่งหน่วยการปกครองในท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งผู้ทำหน้าที่ปกครองโดยอิสระ และได้รับอำนาจโดยอิสระ โดยความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของ

หน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง แต่การปกครองท้องถิ่นยังอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ มิใช่ว่าได้กลายเป็นรัฐอธิปไตยไป

วิช วิรัชนิภาวรรณ (2541 : 33) ให้แนวคิดว่าการบริหารท้องถิ่น หมายถึง การที่รัฐบาลในส่วนกลางให้หรือกระจายอำนาจหน้าที่ด้านการบริหารไปให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งรวมทั้งให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะบางประการ เพื่อชุมชนของตนเอง หากรัฐบาลในส่วนกลางมอบอำนาจให้แก่ข้าราชการประจำ หรือมอบอำนาจให้หน่วยงานของรัฐไปปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาคหรือในชนบท เช่นนี้ไม่เรียกว่าเป็นการบริหารท้องถิ่น แต่ความเป็นอิสระของหน่วยการบริหารท้องถิ่นจะมีไม่มากจนถึงขนาดที่เป็นอิสระ โดยไม่ขึ้นกับรัฐบาลในส่วนกลาง ในเวลาเดียวกันเพื่อให้การบริหารท้องถิ่นดำเนินการไปได้ จึงจำเป็นต้องมีหน่วยการบริหารท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการบริหารท้องถิ่น เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนร่วมในท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2544 : 33) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่ประชาชนมีสิทธิในการปกครองตนเองในเรื่องของท้องถิ่น โดยรัฐมีหน้าที่ที่ต้องให้ความเป็นอิสระแก่ประชาชนในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น หรือเรียกว่า การกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้ท้องถิ่น แต่การให้ความเป็นอิสระนี้มีข้อจำกัดภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา 1 ซึ่งบัญญัติว่าประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวแบ่งแยกมิได้ การให้มีอิสระในการปกครองตนเองของท้องถิ่น ซึ่งมีอาจให้ความเป็นอิสระถึงขนาดให้แยกเป็นรัฐอิสระหรือเป็นแบบมลรัฐได้

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545 : 9) การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลาง มอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาและให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ องค์การหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจในการกำหนดนโยบายตัดสินใจ และดำเนินการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

อนุก เหล่าธรรมทัศน์ (2545 : 27) ได้กล่าวว่าการเป็นประชาธิปไตยที่ท้องถิ่นต้องเน้นการที่ประชาชนปกครองโดยตนเองทางตรงให้มากขึ้น คือรับประเทศเป็นประชาธิปไตยที่เน้นการเลือกผู้แทน แต่ประชาธิปไตยที่ท้องถิ่นเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง ก็เน้นการที่ประชาชนปกครองตนเอง และยังคงกล่าวถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ประชาธิปไตยท้องถิ่น ด้านประชาธิปไตยนี้สำคัญที่สุด การคิดว่าท้องถิ่นเป็นประชาธิปไตยท้องถิ่น ไม่ใช่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่ ส่วน กลางมอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง ให้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารพัฒนาและให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรหน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวนี้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย คัดสรรใจ และดำเนินกิจกรรมภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของคนเท่านั้น และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาล

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวความคิดในการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครองและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง จึงมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล (2532 : 41) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถาบันให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนกล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นภาพจำลองระบอบการเมืองของชาติ มีกิจกรรมทางการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้ง เป็นการชักนำให้คนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเป็นการฝึกหัดการตัดสินใจทางการเมือง
2. การสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง จะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นก่อน เพราะการพัฒนาทางการเมืองในวงกว้างจะนำไปสู่ความเข้าใจการเมืองในระดับชาติโดยง่าย
3. การปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้ประชาชนเกิดความรอบรู้แจ่มแจ้งทางการเมือง กล่าวคือ ประชาชนจะรู้ถึงวิธีการเลือกตั้ง การตัดสินใจ การบริหารการเมืองท้องถิ่น การต่อสู้แข่งขันกันตามวิถีทางการเมือง ทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางการเมืองในที่สุด
4. การปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดการเข้าสู่วิถีการเมืองของประชาชน ด้วยเหตุที่การเมืองท้องถิ่นมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงและใกล้ชิด และเกี่ยวพันต่อการเมืองระดับชาติ หากมีกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นอยู่เสมอจะมีผลทำให้เกิดการศึกษาค้นคว้าและมีชีวิตชีวาต่อการปกครองท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นจะมีความเกี่ยวพันและเข้าสู่ระบบการเมืองตลอดเวลา
5. การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองท้องถิ่นผ่านการเรียนรู้ทางการเมืองในท้องถิ่น ทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้น ด้วยเหตุที่ได้รับความนิยมนับและศรัทธาจากประชาชนจึงทำให้ได้รับเลือกตั้งในระดับสูงขึ้นด้วย

ชวงศ์ ฉายะบุตร (2539 : 28 - 29) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นว่าเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจเนื่องจากความจำเป็นบางประการ ดังนี้

1. การกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวางนับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของบ้านเมือง รัฐบาลมีอาจจะดำเนินการในการสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือจัดบริการ โครงการในท้องถิ่นโดยรูปแบบที่เหมือนกันย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าผู้ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด

2. กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่นและไม่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อประเทศโดยรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าวเอง ดังนั้นหากไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้วรัฐบาลจะต้องรับภาระดำเนินการทุกอย่างและไม่แน่ว่าจะสนองความต้องการของท้องถิ่นทุกจุดหรือไม่ รวมทั้งจะต้องดำเนินการเฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น หากได้จัดให้มีการปกครองท้องถิ่นเพื่อดำเนินการเองแล้วภาระของรัฐบาลก็จะผ่อนคลายเป็นไป รัฐบาลจะมีหน้าที่เพียงแต่ควบคุมดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้นเพื่อให้ท้องถิ่นมีมาตรฐานในการดำเนินงานยิ่งขึ้น

3. การแบ่งเบาภาระทำให้รัฐบาลมีเวลาที่จะดำเนินการในเรื่องที่สำคัญหรือกิจการใหญ่ ๆ ระดับชาติอันเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวม ความคับคั่งของภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่รวมอยู่ส่วนกลางจะลดน้อยลง ความคล่องตัวในการดำเนินงานของส่วนกลางจะมีมากขึ้น การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการ และปัญหาย่อมต่างกันออกไปผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาให้ถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการ ของประชาชนก็ต้องเป็นผู้ที่รู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี การบริหารงานจึงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องเสียเวลาเสนอเรื่องขออนุมัติไปยังส่วนเหนือขึ้นไป ท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลงภายในท้องถิ่นนั่นเอง ไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นประกอบด้วยความเป็นองค์กรในชุมชนที่จัดตั้งขึ้น โดยกฎหมายส่วนกลาง มีขอบเขตพื้นที่ปกครองที่กำหนดไว้แน่นอน มีสถานะภาพเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย มีอิสระในการดำเนินกิจกรรมทั้งในด้านการคลัง การจัดเก็บภาษี การหารายได้ตามที่กฎหมายกำหนด การจัดทำงบประมาณด้วยตนเอง รวมถึงการกำหนด การจัดทำ งบประมาณด้วยตนเอง รวมถึงการกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐและมีการแบ่งองค์กร เป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายผู้บริหารท้องถิ่นและฝ่ายสภาท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตั้งแต่ขั้นตอนการเลือกตั้งคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรมและติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักการปกครองท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง ซึ่งเป็นหัวใจ ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยประการหนึ่ง คือมิใช่เป็นการปกครองจากคำสั่งเบื้องบน ซึ่งได้มีผู้จำแนกลักษณะของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2528 : 427 – 428)

1. ความเป็นนิติบุคคล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายแยกออกจาก ส่วนกลางสามารถก่อพันระทางกฎหมายหรือทำนิติกรรมได้ การเป็นนิติบุคคลนี้ยังหมายถึง การแยกออกจากราชการบริหารส่วนกลาง มีทรัพย์สินและมีเจ้าหน้าที่ของตนเอง มีคณะบริหาร ของตนเอง เพื่อดำเนินกิจการของท้องถิ่นได้ภายในขอบเขตที่เหมาะสม
2. ประชาชนมีส่วนมีเสียงในการปกครองตนเอง การดำเนินกิจกรรมของการปกครอง ท้องถิ่นนี้เป็นกระบวนการที่มีใช้กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยสิ้นเชิง แต่เป็นกระบวนการ การเมืองซึ่งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงหรือทางอ้อม กล่าวคือประชาชนเข้าร่วมเลือก ตัวแทนทำหน้าที่บริหารกิจการของท้องถิ่น หรือเข้าร่วมกำหนดนโยบายหรือควบคุมตรวจสอบ การดำเนินการของตัวแทนของตนเอง
3. มีอำนาจอิสระบางประการในการบริหารกิจการ อำนาจอิสระในที่นี้หมายถึงอำนาจ ในการกำหนดนโยบาย ในการตัดสินใจดำเนินการภายในขอบเขตข้อบังคับของกฎหมาย และ ในการบริหารงานบุคคล หมายความว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นมิได้ทำหน้าที่แต่เพียงให้ ข้อเสนอแนะอย่างเดียว เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นก็แสดงว่าไม่มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้ ท้องถิ่น แต่หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องสามารถกำหนดนโยบายและตัดสินใจดำเนินการที่ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของตนเองได้ นอกจากนี้ยังต้องมีพนักงานซึ่งตนเองสามารถจัดการบริหาร โดยไม่ต้องฟังคำสั่งจากรัฐบาลกลางทุกเรื่อง พนักงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงมิใช่ ข้าราชการที่สังกัดการบริหารราชการส่วนกลาง

4. มีอำนาจในการจัดหาและใช้จ่ายอย่างเป็นอิสระ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแหล่งรายได้ของตนเอง เช่น ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล สามารถจัดเก็บภาษีบางประเภทได้ รวมทั้งหารายได้อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

สรุปได้ว่า อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไป ไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ก็จะกลายสภาพเป็น รัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขต ที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้น เป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครอง ท้องถิ่นระดับใด จึงจะเหมาะสม

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเรียนรู้การปกครองตนเองอันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบบประชาธิปไตย ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองนำไปสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยโดยประชาชนมีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบได้ง่ายสามารถแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นแต่ละแห่งได้รวดเร็ว ดังนั้นระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ (ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2533 : 9)

1. จัดให้มีการเลือกตั้ง (Election) เพื่อให้คนในท้องถิ่น (Local People) นั้นได้มีโอกาสเข้าไปเป็นตัวแทนประชาชนในการปกครองตนเอง ด้วยการเป็นฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ

2. มีองค์กรที่สำคัญซึ่งหมายถึงสภาท้องถิ่น (Local Council) เพื่อเป็นสถาบันในการที่จะแสดงถึงเจตจำนงของคนในท้องถิ่น

3. มีเขตพื้นที่ (Territory) ในการบริหารและความรับผิดชอบตามที่มีหน้าที่กำหนดไว้ให้ โดยกฎหมาย และเขตพื้นที่นี้จะต้องสอดคล้องกับงบประมาณหรือรายได้ เพื่อการบริหารการปกครองตนเองอย่างเพียงพอ

4. ต้องให้องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ มีสภาพนิติบุคคล เพื่อผลสมบูรณ์ตามกฎหมายในการปกครองตนเอง

5. ต้องให้หน่วยการปกครองที่จัดตั้งขึ้นมีรายได้ (Revenue) และมีอำนาจในการจัดทำงบประมาณ (Budget) เพื่อการบริหารงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองได้

6. ต้องไม่ให้นโยบายปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ต้องอยู่ในสายการบังคับบัญชาหรืออยู่ภายใต้ อำนาจปกครองบังคับบัญชาของนโยบายการปกครองทางราชการ หรือหน่วยการปกครองท้องถิ่น ด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อความมีอิสระในการปกครองท้องถิ่นที่จะต้องอยู่ในการควบคุมหรือการกำกับดูแล ของรัฐจะปลอดจากการควบคุมของรัฐมิได้

7. มีอำนาจในการตราบัญญัติของท้องถิ่น เพื่อให้มีอำนาจบังคับให้เป็นไปตามที่กฎหมาย บัญญัติให้อำนาจไว้ แต่ข้อบัญญัติของท้องถิ่นจะขัดหรือละเมิดบทบัญญัติหรือกฎหมาย ของรัฐมิได้

8. ต้องให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น เป็นสถาบันทางการเมืองการปกครองระดับ ท้องถิ่นและจะต้องได้รับการสนับสนุน (Support) และการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น คือการมีอิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติกิจการ มีเขตการปกครองที่ชัดเจน มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อ การให้บริการ มีบุคลากรในการปฏิบัติงานของตนเอง มีงบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการ จัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บและมีอำนาจออก ข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตแม่บท

รูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นการจัดการปกครองตามหลักการ กระจายอำนาจ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปกครอง ตนเอง ซึ่งสามารถจำแนกรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการจัด ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ฉบับปัจจุบันได้ดังนี้ (ประชัน คณะวน. 2549 : 182)

1. ระบบทั่วไปที่ใช้ ในท้องถิ่นทั่วไปมี 3 รูปแบบ ได้แก่

- 1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 1.2 เทศบาล
- 1.3 องค์การบริหารส่วนตำบล

2. ระบบพิเศษที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่งมี 2 รูปแบบ ได้แก่

- 2.1 กรุงเทพมหานคร
- 2.2 เมืองพัทยา

สรุป รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น มี 5 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบองค์การบริหาร ส่วนภูมิภาค รูปแบบเทศบาล รูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล รูปแบบการปกครองพิเศษ กรุงเทพมหานคร และรูปแบบการปกครองพิเศษเมืองพัทยา เป็นต้น

การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมาตรา 67 อำนาจหน้าที่หลักในการบริหารประชาชนในเขตพื้นที่ของตนเอง คือ จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นตามสมควร และคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความเป็นมาของการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล

โกวิท พวงงาม (2542 : 169 - 170) กล่าวว่า เคมีสภาตำบลได้จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 ลงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2499 เรื่องระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปิดโอกาสให้ราษฎรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของตำบล และหมู่บ้านทุกอย่างเท่าที่จะเป็นประโยชน์ แก่ท้องถิ่นและราษฎรเป็นส่วนรวม ซึ่งจะเป็แนวทางนำราษฎรไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย พ.ศ. 2537 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นกฎหมายที่ใช้จัดระเบียบการบริหารงานในตำบล แทนประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 นับตั้งแต่ พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารงานในระดับตำบล โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงรูปโฉมใหม่ของสภาตำบลทั่วประเทศ โดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1.1 รูปแบบ “สภาตำบล” ได้รับการยกฐานะเป็นนิติบุคคล อันได้แก่ สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนต่ำกว่า 150,000 บาท

1.2 รูปแบบ “องค์การบริหารส่วนตำบล” (อบต.) ตั้งขึ้นจากสภาตำบลที่มีรายได้ (โดยไม่รวมเงินอุดหนุน) ในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (มาตรา 43)

หลักเกณฑ์ที่กำหนดให้สภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดว่าถ้าสภาตำบลที่มีรายได้ โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท

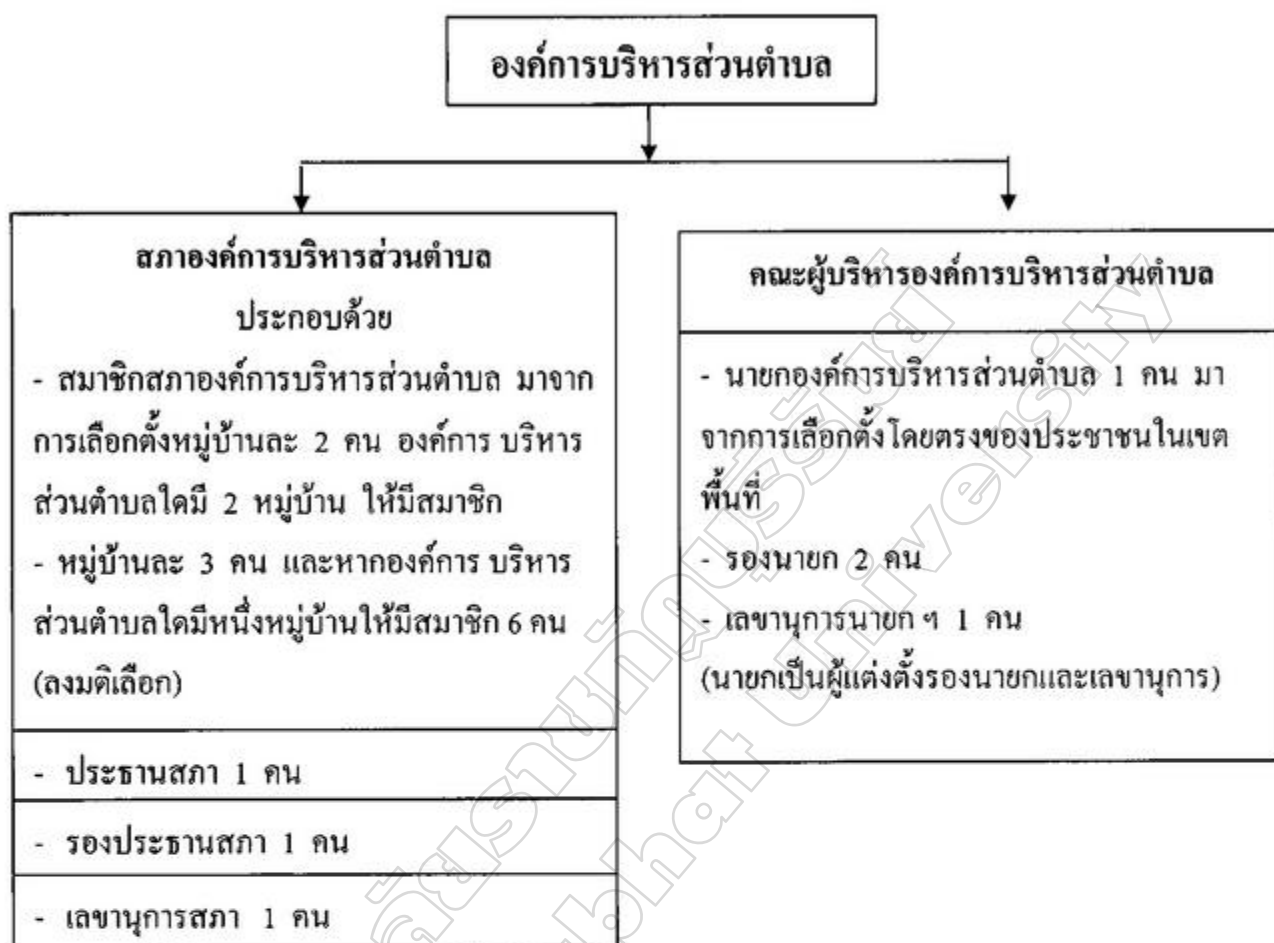
ถ้วน อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในประกาศนั้น ให้ระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลให้พ้นจากอำนาจแห่งสภาตำบล นับแต่วันที่ กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และขอให้โอนบรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิ สิทธิเรียกร้อง และเจ้าหน้าที่ของสภาตำบลไปเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล มีโครงสร้างแบ่งเป็นสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กับคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวนหน้าที่ มีรายรับ รายจ่าย และการแบ่งส่วนราชการในหน่วยงาน (โกวิท พวงงาม, 2552 : 268-269) ดังนี้

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชน หมู่บ้านละ 2 คน เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีสมาชิก 6 คน หรือ เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงสองหมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีสมาชิกหมู่บ้านละ 3 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี สภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีประธานสภา 1 คน รองประธานสภา 1 คน และเลขานุการสภาอีก 1 คน โดยการลงมติของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยนายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง

2. คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกององค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง สามารถแต่งตั้งรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน และเลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน นายกององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี ติดต่อกันได้ไม่เกิน 2 สมัย

ภาพประกอบ 1 : โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546
ที่มา : ประชัน คะเนวัน (2549 : 209)

อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนได้ดำเนินการปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนา และให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ดัดสินใจ และดำเนินการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น และหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง ได้แก่ (พวงทอง โขชาใหญ่. 2545 : 9)

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

3. ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหาร ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

อำนาจหน้าที่ของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

1. บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติ ข้อบัญญัติ และแผนพัฒนาตำบลและรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

2. จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาให้ความเห็นชอบ

3. รายงานผลการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง

4. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ไว้ดังนี้

1. มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2. มีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

2.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

2.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัด

มูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ

2.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของ

ท้องถิ่น

2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดังต่อไปนี้

1. ให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ
5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การควบคุมดูแล และรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่ต้องทำหน้าที่พัฒนาพื้นที่ในตำบลให้เจริญ ตามรายได้และงบประมาณในตำบล นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน อากรฆ่าสัตว์และผลประโยชน์ที่เกิดจากการฆ่าสัตว์ ซึ่งแต่เดิมองค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บให้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่ารายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีหลายทาง ซึ่งแบ่งเป็นหมวดได้ดังนี้ (โกวิทย์ พวงงาม. 2544 : 179)

1. ภาษีอากรและค่าธรรมเนียม
 - 1.1 ภาษีบำรุงท้องที่
 - 1.2 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
 - 1.3 ภาษีป้าย
 - 1.4 อากรฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากสัตว์
 - 1.5 ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ล้อเลื่อน
 - 1.6 ภาษีธุรกิจเฉพาะ
 - 1.7 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา

- 1.8 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนัน
 - 1.9 อากรังนกนางแอ่น
 - 1.10 ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
 - 1.11 อากรประทานบัตร ใบอนุญาตและอาชญาบัตรการประมง
 - 1.12 ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
 - 1.13 ค่าธรรมเนียมและจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน
 - 1.14 ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
 - 1.15 ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่
 - 1.16 เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
 - 1.17 ภาษีมูลค่าเพิ่ม
 - 1.18 ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามที่กฎหมายกำหนด
 2. เงินอุดหนุนรัฐบาล
 3. รายได้ทรัพย์สินและรายได้ประเภทอื่นๆ
 - 3.1 รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 3.2 รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 3.3 รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 3.4 เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
 - 3.5 รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
 - 3.6 รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล
 4. เงินกู้ โดยมีหลักการ ดังนี้
 - 4.1 กู้จาก กระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือนิติบุคคล
 - 4.2 การกู้ตาม 4.1 กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
 - 4.3 การกู้ต้องปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย
- แหล่งที่มาของรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล**
1. รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเองจากภาษีอากรต่างๆ ได้แก่
 - 1.1 ภาษีบำรุงท้องที่
 - 1.2 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
 - 1.3 ภาษีป้าย
 - 1.4 อากรการฆ่าสัตว์

2. รายได้ที่มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้องค์การบริหารส่วนตำบล ได้รับทั้งจำนวน เมื่อมีการจัดเก็บในองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่

- 2.1 เงินอากรตามกฎหมายว่าด้วยรังนกนางแอ่น
- 2.2 ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
- 2.3 เงินอากรประทานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วย

การประมง

- 2.4 ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
- 2.5 ค่าธรรมเนียมและจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมาย ที่ดิน

3. รายได้ที่ได้รับการจัดสรรให้เมื่อมีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

- 3.1 ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน

อากรเมื่อจัดเก็บได้ในจังหวัด จัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ กฎหมายว่าด้วยการนั้น (พ.ร.บ. การขนส่งทางบก พ.ร.บ. รถยนต์)

- 3.2 ค่าภาคหลวงแร่และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม

เมื่อจัดเก็บได้ในองค์การบริหารส่วนตำบลใดให้จัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกระทรวงมหาดไทย

- 3.3 เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ

เมื่อจัดเก็บได้ในองค์การบริหารส่วนตำบลใดให้แบ่งให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกระทรวงมหาดไทย

5. รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องออกข้อบัญญัติตำบลเพื่อจัดเก็บเพิ่มขึ้นตามกฎหมายนั้น เป็นรายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้น อัตราที่เรียกเก็บตามบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการนั้น

รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. เงินเดือน
2. ค่าจ้าง
3. เงินค่าตอบแทนอื่นๆ
4. ค่าใช้สอย
5. ค่าวัสดุ
6. ค่าครุภัณฑ์
7. ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง
8. ค่าสาธารณูปโภค

9. เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น ๆ

10. รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่กฎหมายหรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทย กำหนดไว้

การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล

1. นายอำเภอกำกับดูแลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย

2. ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้หากมีการกระทำเป็นการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

3. ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ผู้บริหารทั้งหมดหรือบางคนพ้นจากตำแหน่งเมื่อเห็นว่ามี การกระทำฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

พนักงานส่วนตำบล

พนักงานส่วนตำบล คือ บุคลากรหลักที่ทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นข้าราชการประจำขององค์การบริหารส่วนตำบล จัดเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น คล้ายพนักงานเทศบาล นอกจากนั้นจะเป็นลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีทั้งลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของระเบียบกระทรวงมหาดไทยในการมีลูกจ้าง นอกจากนั้นเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจการองค์การบริหารส่วนตำบล อาจขอให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการชั่วคราว ได้โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม ทั้งนี้ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตได้ตามความจำเป็น และในกรณีที่เป็นข้าราชการ ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ให้กระทรวงมหาดไทยทำความตกลงกับหน่วยงานต้นสังกัดก่อนแต่งตั้ง

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากที่กล่าวไว้แล้วว่ามี สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว ก็ยังมีฝ่ายประจำที่เป็นกลไกช่วยบริหารและดำเนินการ นั่นก็คือ พนักงานส่วนตำบล (ตามพระราชกฤษฎีกา) และอาจจัดแบ่งการบริหารออกเป็น

1. สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
2. ส่วนต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น
3. พนักงานส่วนตำบล

โครงสร้างการแบ่งส่วนบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล

การแบ่งส่วนบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล ขึ้นอยู่กับระดับชั้นของ องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดขึ้นเพื่อความเหมาะสมกับภารกิจ โดยได้แบ่งส่วนบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล อย่างน้อยออกเป็น 3 ส่วน (โกวิทย์ พวงงาม. 2552 : 268-269) คือ

1. สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะต้องมีตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล
2. ส่วนการคลัง ซึ่งจะต้องมีหัวหน้าส่วนการคลัง หรือเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี
3. ส่วน โขธา ซึ่งจะต้องมีหัวหน้าส่วน โขธา หรือนายช่าง โขธา เป็นต้น

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัยขอนำบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มากล่าวโดยสังเขป ดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก. 2553 : 3 – 10)

1. สภาพทั่วไป

องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก เดิมเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบสภาตำบล ก่อนซึ่งเรียกว่า “สภาตำบลสตึก” จัดตั้งครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2549 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย และต่อมามีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสภาตำบลเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2539 จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ทำการก่อสร้างอาคารสำนักงานหลังใหม่ขึ้นด้วยงบประมาณของ อบต. เอง สำหรับให้บริการประชาชน ที่มาติดต่อราชการ ซึ่งตั้งอยู่ เลขที่ 2 หมู่ที่ 8 ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกมีพื้นที่ 95 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของ 1 ตำบล มีหมู่บ้านจำนวน 11 หมู่บ้านของอำเภอสตึก ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ลักษณะที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดบุรีรัมย์ ห่างจากอำเภอสตึก 2 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดบุรีรัมย์ ประมาณ 42 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ ประมาณ 412 กิโลเมตร

1.2 พื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 95 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับ 59,375 ไร่

1.3 อาณาเขตติดต่อ

องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลร่อนทอง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลสะแก และตำบลสนามชัย อำเภอสตึก

จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

1.4 ประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีประชากรในปัจจุบัน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2553 จำนวนรวมทั้งสิ้น 7,297 คน แยกเป็น

ชาย 3,617 คน

หญิง 3,680 คน

ครัวเรือน จำนวน 1,267 หลังคาเรือน

ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน และมีประชากรที่ย้ายออกไปประกอบอาชีพในเขตต่างจังหวัดจำนวนมากเนื่องจากประสบปัญหาเศรษฐกิจ

2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

2.1 การคมนาคม การจราจร

2.1.1 ถนน สะพาน

องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับอำเภอ และจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งกรุงเทพมหานคร ซึ่งทำเลที่ตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก นับได้ว่าเป็นเส้นทางคมนาคมสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคต่างๆ สามารถสัญจรไปมาได้ โดยสะดวก โดยใช้ถนนสายสตึก – บุรีรัมย์ , สตึก – กรุงเทพมหานคร

2.1.2 ทางรถยนต์

- ระยะทางจากกรุงเทพมหานคร- องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก 412 กิโลเมตร

- ระยะทางจากองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก – จังหวัดบุรีรัมย์ 42 กิโลเมตร

2.1.3 ทางรถยนต์มีทางหลวง (กรมทางหลวง) ผ่าน 3 สาย ได้แก่

- ทางหลวงแผ่นดินสายสตึก – กรุงเทพมหานคร
- ทางหลวงแผ่นดินสายสตึก – หัวราช
- ทางหลวงแผ่นดินสายสตึก – บุรีรัมย์

2.1.4 ทางรถยนต์ (กรมทางหลวงชนบท) ผ่าน 1 สาย ได้แก่

- สายสตึก – ท่าม่วง

2.1.5 ถนนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ถนนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ปัจจุบันส่วนมากอยู่ในสภาพดี ซึ่งถนนที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งหมด 45 สาย

2.1.5.1 ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก 79 สาย รวมระยะทาง 18.099 กม.

2.1.5.2 ถนนลาดยาง 3 สาย รวมระยะทาง 2 กม.

2.1.5.3 ถนนลูกรัง/ดิน 9 สาย รวมระยะทาง 36.042 กม.

2.4.5.4 ถนนหินคลุก 26 สาย รวมระยะทาง 24.135 กม.

2.1.6 แม่น้ำ/คลอง ที่ใช้สัญจรทางน้ำ -ไม่มี-

2.2 การประปา

องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ได้มีน้ำประปาบริการประชาชนในเขต โดยได้รับน้ำประปาจากระบบประปาหมู่บ้าน การประปาส่วนภูมิภาคแต่ยังไม่ทั่วถึงทุกครัวเรือน จำนวนหลังคาเรือนที่มีน้ำประปาใช้ประมาณ 1,267 หลังคาเรือน ในปัจจุบันนี้ คณะผู้บริหารได้มีนโยบายที่จะดำเนินการให้ประชาชนได้มีน้ำประปาใช้อย่างทั่วถึง ปัจจุบันการดำเนินการจำหน่ายไฟฟ้า ให้กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อยู่ในเขตรับผิดชอบ และดำเนินงานโดยการ ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอสตึก โดยจ่ายกระแสไฟฟ้าภายในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก และพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อจ่ายให้กับบ้านเรือนที่อยู่อาศัยธุรกิจบริการอุตสาหกรรมและหน่วยงานราชการ ฯลฯ

2.3 การสื่อสาร

ระบบโทรคมนาคม หมายถึง ระบบการสื่อสารที่มีการให้บริการ เช่น โทรศัพท์ และ การสื่อสารอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

2.3.1 โทรศัพท์ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ไม่มีโทรศัพท์แบบคู่สายขององค์การ โทรศัพท์มาให้บริการแก่ประชาชน ซึ่งปัจจุบันประชาชนได้ใช้โทรศัพท์ของระบบทีทีแอนด์ที มาทำการติดตั้งให้ และประเภทมีผู้ดูแลซึ่งก็ไม่เพียงพอค่อความต้องการของประชาชน และก็ไม่มีการมีประเภทโทรศัพท์มือถือ (โทรศัพท์เคลื่อนที่)

2.3.2 การไปรษณีย์โทรเลข ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีระยะสัญจรไปมา 2 กิโลเมตร

2.3.3 ระบบเสียงตามสาย หอกระจายข่าว ระบบหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน สามารถให้บริการข่าวสารให้กับประชาชนได้ประมาณร้อยละ 90

3. ด้านเศรษฐกิจ

3.1 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ/รายได้ประชากร ลักษณะการประกอบอาชีพของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โดยทั่วไปประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างในพื้นที่ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น

- การเกษตรกรรม ได้แก่ ทำไร่ ทำนา ทำสวนผลไม้ ปลูกผัก
- ร้านขายของชำ
- ปศุสัตว์ ได้แก่ เลี้ยงไก่ฟาร์ม โค กระบือ เป็ด สุกร
- การบริการ
- อื่น ๆ

รายได้เฉลี่ยของประชากร ประมาณ 23,000.- บาท/คน/ปี

4. ด้านเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม ในพื้นที่ทั่วไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประมาณ ร้อยละ 85 ประกอบอาชีพรับจ้างร้อยละ 5 และประกอบอาชีพด้านบริการร้อยละ 5 ประกอบอาชีพรับราชการ และอื่นๆ ร้อยละ 5

5. การพาณิชย์กรรม/บริการ

การพาณิชย์ส่วนใหญ่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีแหล่งเงินทุนกู้หรือแหล่งเงินทุนตั้งอยู่ในเขต แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่แล้วมาจากธนาคารที่อยู่ในเขตอำเภอสตึก และนอกจากนี้ก็เป็นของนายทุนซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง สถานประกอบการด้านการพาณิชย์กรรมและบริการ เช่น

5.1 สถานประกอบการด้านพาณิชย์กรรม

5.1.1	สถานีบริการน้ำมัน	จำนวน 3 แห่ง
5.1.2	ตลาดสด	จำนวน - แห่ง
5.1.3	ร้านค้าทั่วไป	จำนวน 49 แห่ง

5.2 สถานประกอบการเทศพาณิชย์

5.2.1	โรงฆ่าสัตว์	จำนวน - แห่ง
5.2.2	สถานธนาภิบาล	จำนวน - แห่ง

5.3 สถานประกอบการด้านบริการ

5.3.1 โรงแรม จำนวน - แห่ง

5.3.2 ธนาคาร จำนวน - แห่ง

6. การอุตสาหกรรม

ลักษณะอุตสาหกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โดยส่วนใหญ่แล้วยังเป็น อุตสาหกรรมขนาดย่อมหรืออุตสาหกรรมในครัวเรือนอุตสาหกรรมที่ประกอบการอยู่ในเขต ได้แก่

6.1 โรงสีข้าว จำนวน 27 แห่ง

7. การท่องเที่ยว

องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญคือ กุคน้ำใส บ้านขางน้ำใส หมู่ที่ 7 มีเนื้อที่ 270 ไร่ ซึ่งในแต่ละวันจะมีนักท่องเที่ยวทั้งในท้องถิ่นและใกล้เคียงเข้ามาเที่ยวเพื่อ การพักผ่อนวันละจำนวนมาก สามารถมีรายได้ให้กับหมู่บ้านปีละนับล้านบาท และองค์การบริหาร ส่วนตำบลสตึก กำลังดำเนินการปรับปรุงหนองคูขาด หมู่ที่ 15 ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว มีพื้นที่ ประมาณ 101 ไร่ เหมาะสำหรับปรับปรุงเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อการพักผ่อนและออกกำลังกาย สำหรับประชาชนได้เป็นอย่างดี

8. การศึกษา ด้านการศึกษาที่มีสถานที่หรือมีกิจกรรมที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วน ตำบล ดังนี้

8.1 ศูนย์พัฒนาก่อนวัยเรียน 2 แห่ง

8.2 ระดับก่อนประถมศึกษา 3 แห่ง

8.3 ระดับประถมศึกษา 3 แห่ง

8.4 ระดับมัธยมศึกษา 2 แห่ง

9. กีฬา นันทนาการ/พักผ่อน

9.1 สนามกีฬาอเนกประสงค์ จำนวน 1 แห่ง (อบต.)

9.2 สนามบาสเก็ตบอล จำนวน 2 แห่ง

9.3 สนามฟุตบอล จำนวน 3 แห่ง

9.4 สนามตะกร้อ จำนวน 4 แห่ง

9.5 สนามเด็กเล่น จำนวน 3 แห่ง

10. บทบาท/การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทางการเมืองและการบริหาร

การบริหารประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล มีความตื่นตัวทางการเมือง ค่อนข้างสูง ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, สมาชิกวุฒิสภา, สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

นอกจากนี้ที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชนต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารงาน ซึ่งจากสภาพปัญหาต่างๆ จึงต้องมีการกำหนดนโยบายและการวางแผนงานที่ดี และต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน ผนึกกำลังรวมตัวกันเพื่อพัฒนา ชุมชนของตนเองในทุกๆ ด้านองค์การบริหารส่วนตำบล จึงจัดตั้งชุมชนย่อยภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 11 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 3 บ้านขาม

หมู่ที่ 4 บ้านสระกระเจา

หมู่ที่ 5 บ้านหนองบัวเจ้าป่า

หมู่ที่ 6 บ้านคูขาด

หมู่ที่ 7 บ้านขางน้ำใส

หมู่ที่ 8 บ้านหนองเกาะ

หมู่ที่ 9 บ้านหนองไผ่

หมู่ที่ 11 บ้านหนองบัวเงิน

หมู่ที่ 12 บ้านหนองเกาะแก้ว

หมู่ที่ 14 บ้านหนองเกาะพัฒนา

หมู่ที่ 15 บ้านคูขาดพัฒนา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ศึกษาบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ในครั้งนี้ ได้มีหลายท่านที่ได้ทำการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รายละเอียดดังนี้

เสาวลักษณ์ ทรงสงวน (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการรับรู้บทบาทของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม : ศึกษาจากองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทค่อนข้างสูงในการดำเนินงานตามนโยบาย ระเบียบ กฎหมาย ในการจัดการสิ่งแวดล้อม และการทดสอบสมมติฐานพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการรับรู้บทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล

สมหมาย ฤกษ์นาวิ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาท ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ โดยตัวแปรที่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อ บทบาทของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ อายุและอาชีพ ส่วนตัวแปรที่ไม่มีผลต่อความคิดเห็น ได้แก่ การศึกษาและเพศ

นภคณ อุบลเลิศ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ การบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอ เมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิก สภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านโครงสร้าง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านสมรรถภาพมีความเหมาะสมของทรัพยากร อยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการ มีการปฏิบัติตามขั้นตอนอยู่ในระดับมาก และมีผลการดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก

ชลพรรษ ดีมา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลในจังหวัดขอนแก่น พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ มีผลการปฏิบัติงานด้านสำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านควบคุมฝ่ายบริหาร ด้านให้ข้อมูลข่าวสารและมีผลการปฏิบัติงานด้านประสานงาน ติดตาม ผลักดัน โครงการน้อยที่สุด ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบล ได้แก่ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพการฝึกอบรม ความสามารถรับรู้และ ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจในบทบาท การรับรู้ในสิทธิและประโยชน์ของประชาชน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์กับประชาชน การสนับสนุนทางสังคม

สนั่น แสนกล้า (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเขตอำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า บทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้านแหล่งน้ำ มีการจัดทำแผนพัฒนาคลองสาธารณะประโยชน์ ขุดลอกแหล่งน้ำที่ตื้นเขิน ควบคุมการใช้ประโยชน์ จากแหล่งน้ำ ประชาสัมพันธ์การจัดการแหล่งน้ำ และประเมินผลเมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ป่าชุมชน มีการจัดทำแผนพัฒนาป่าทำเลเลี้ยงสัตว์ กำหนดโทษผู้บุกรุกทำลายป่า กำหนดพื้นที่ป่าอย่างชัดเจน ประชาสัมพันธ์และชี้แจงให้ประชาชนได้ทราบบทบาทหน้าที่ในการอนุรักษ์ป่าไม้ มีการติดตาม การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนตามระยะเวลาที่กำหนด ด้านทรัพยากรดิน มีการจัดทำแผนการใช้ปุ๋ย

หมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด บำรุงดิน ลดการใช้ปุ๋ยเคมี เลือกพันธุ์พืชที่จะเพาะปลูกให้เหมาะสมกับสภาพของดิน มีการณรงค์ให้ใช้เกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมีและสารพิษ แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาทรัพยากรดิน ด้านสภาพชุมชนมีการจัดทำแผนพัฒนา กำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล จัดหาที่ทิ้งขยะให้มีจำนวนมากขึ้น จัดหาภาชนะ ดึงเก็บน้ำฝน เพื่ออุปโภคบริโภค มีการติดตามการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชุมชน ปัญหาและอุปสรรค ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในด้านแหล่งน้ำ มีปริมาณน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ แหล่งน้ำตื้นเขิน ด้านป่าชุมชน ชาวบ้านตัดไม้ไม่ได้ขนาดไปเผาถ่านและทำเชื้อเพลิง ด้านทรัพยากรดิน ดินเสื่อมสภาพ ขาดอินทรีย์วัตถุ ผิวดินถูกกัดเซาะ และด้านชุมชน ทางระบายน้ำอุดตัน ถนนเป็นหลุม มีน้ำขัง ขยะมูลฝอยส่งกลิ่นเหม็น และสภาพการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในด้านแหล่งน้ำ มีการขุดลอกแหล่งน้ำให้กว้างและลึกกว่าเดิม ขุดเจาะน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ ป่าชุมชน มีการปลูกป่าในวันสำคัญ ด้านทรัพยากรดิน มีการห้ามการเผาซังข้าวในหน้าแล้ง และด้านชุมชน มีการกำจัดขยะมูลฝอยและนำมูลสัตว์ไปทำปุ๋ยหรือใช้ประโยชน์ด้านอื่น

ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น : กรณีศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดน่าน พบว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติในท้องถิ่น ด้านมาตรการในการบำรุงรักษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจาก ระยะเวลาในการศึกษามีความแตกต่างกัน ในปี พ.ศ. 2546 ความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมยังไม่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศไทยเท่าใดนัก ทำให้การ ดำเนินการด้านมาตรการในการบำรุงรักษายังไม่เข้มงวดเท่าที่ควร แตกต่างจากปัจจุบันที่ ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำให้ประเทศไทยเกิดความเสียหาย มากมาย ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก จึงต้องดำเนินการด้านมาตรการในการบำรุงรักษา ทรัพยากรในธรรมชาติอย่างจริงจัง จึงทำให้ผลการวิจัยแตกต่างกัน

นภภรณ์ ไชยศรี (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบล เขตอำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของสมาชิกสภาตำบล ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะทั่วไปต่อการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ มีผู้ให้ความ คิดเห็นอยากให้มีกฎ ระเบียบ การใช้น้ำเพื่อการเกษตร ด้านการจัดการทรัพยากรดิน อยากให้มีการรณรงค์ให้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี มีการปลูกพืชหมุนเวียน ด้านการจัดการทรัพยากรป่า

ชุมชน ปศุสัตว์ทดแทนป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า ด้านการจัดการสภาพชุมชน ควรมีการขุดลอกร่องระบายน้ำที่อุดตัน ควรจัดหาถังขยะ จัดให้มีที่ทิ้งขยะและกำจัดขยะให้เพียงพอเหมาะสม

จันทร์จิรา บุตรนนท์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคและบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น พบว่า บทบาทด้านการจัดทำแผน บทบาทด้านมาตรการในการบำรุงรักษา บทบาทด้านการควบคุมการใช้ประโยชน์ บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ อยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหาและอุปสรรคของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

สุชาติ ไร่รุ่งเรือง (2550 : 79) ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดราชบุรี ไม่ว่าจะป็นลักษณะภูมิประเทศ ประชากร รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นลักษณะในการใช้ประโยชน์และการบริหารจัดการจึงแตกต่างกัน ทำให้ผลการวิจัยแตกต่างกัน

สรุปได้ว่า การแสดงบทบาทของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติใน ส่วนที่ประชาชนต้องการอยากจะให้มีการพัฒนาของหน่วยงานราชการอย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพในทุกๆด้านแต่ที่ต้องการให้มีการพัฒนามากที่สุดคือ ด้านมาตรการในการบำรุงรักษา ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องนำหลักการบริหารและการจัดการที่ดีตามหลักนิติธรรม คุณธรรม และหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้นและต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจ และตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นมากที่สุด การศึกษาบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำระดับความคิดเห็นของประชาชนมาช่วยในการวางแผนพัฒนาในด้านการดำเนินการจัดทำแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ทั่วประเทศต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ และนำเสนอในประเด็นต่างๆตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 2,889 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5 % และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (Taro Yamane ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 146) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 353 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

รายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่างปรากฏในตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 11 หมู่บ้าน

หมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 3 บ้านขาม	230	28
หมู่ที่ 4 บ้านสระกระเจาย	239	29
หมู่ที่ 5 บ้านหนองบัวเจ้าป่า	241	30
หมู่ที่ 6 บ้านคูขาด	195	23
หมู่ที่ 7 บ้านยางน้ำใส	320	39
หมู่ที่ 8 บ้านหนองเกาะ	250	30
หมู่ที่ 9 บ้านหนองไผ่	230	28
หมู่ที่ 11 บ้านหนองบัวเงิน	310	38
หมู่ที่ 12 บ้านหนองเกาะแก้ว	309	38
หมู่ที่ 14 บ้านหนองเกาะพัฒนา	380	47
หมู่ที่ 15 บ้านคูขาดพัฒนา	185	23
รวม	2,889	353

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง และแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ อาชีพ และรายได้ โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ใน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดทำแผน ด้านมาตรการในการบำรุงรักษา ด้านควบคุมการใช้ประโยชน์ และด้านการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับคือ อยู่ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลตึก

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาพระราชบัญญัติและระเบียบฉบับปัจจุบัน ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่เน้นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแบบสอบถามของงานวิจัยฉบับนี้

2.2 สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและความมุ่งหมายของการวิจัย

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระเพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบเพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมตรงสภาพความเป็นจริง เป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือมีจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

2.4.1 นายพงศ์ศักดิ์ โพธิ์ศรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

2.4.2 นายณกานต์ ปานศรี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

2.4.3 ผศ.ดร.นวมินทร์ ประชานันท์ รองคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบ แก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขและเสนอให้คณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระพิจารณาอีกครั้งแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2.6 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try-out) กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน แล้วหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .9575 ซึ่งผ่านเกณฑ์สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ส่งถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผลปรากฏว่าแบบสอบถาม จำนวน 353 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้ จำนวน 353 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. กรอกรหัสแบบสอบถาม
3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล
4. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และ หาค่าร้อยละ (Percentage)
2. ศึกษาบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และจัดอันดับบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยแยกเป็น รายชื่อ รายด้านและ โดยภาพรวม
3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละเสนอข้อมูลเป็นตาราง ประกอบคำบรรยาย
4. เกณฑ์การแปลความหมายของข้อมูล การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (Mean) ได้กำหนด ขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 100)

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.51-5.00	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2.51-3.50	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)
2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
 - 2.1 ร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยนำเสนอผลงานการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยขอนำสัญลักษณ์ที่นำมาใช้ในการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการอธิบาย โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ศึกษาบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละตอนมีรายละเอียด ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	353	100
1. เพศ		
1.1 ชาย	159	45.00
1.2 หญิง	194	55.00
2. อายุ		
2.1 18-20 ปี	27	7.65
2.2 21-39 ปี	167	47.31
2.3 40-49 ปี	85	24.08
2.4 50-59 ปี	59	16.71
2.5 60 ปีขึ้นไป	15	4.25
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ประถมศึกษา	48	13.59
3.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	30	8.50
3.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	54	15.30
3.4 อนุปริญญา/ปวส.	68	19.26
3.5 ปริญญาตรี	124	35.13
3.6 สูงกว่าปริญญาตรี	29	8.22
4. ระดับรายได้		
4.1 น้อยกว่า 2,000 บาท	27	7.65
4.2 2,000 - 4,000 บาท	10	2.83
4.3 4,001 - 6,000 บาท	58	16.43
4.4 6,001 - 8,000 บาท	97	27.48
4.5 8,001 - 10,000 บาท	83	23.51
4.6 1,0001 บาทขึ้นไป	78	22.10

ตาราง 2 (ต่อ)

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. อาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถาม		
5.1 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	67	18.98
5.2 พนักงานจ้าง/ลูกจ้างเอกชน	78	22.09
5.3 อาชีพส่วนตัว/ค้าขาย	51	14.45
5.4 รับจ้างทั่วไป	100	28.33
5.5 เกษตรกร	43	12.18
5.6 อื่น ๆ ระบุ	14	3.97

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 353 คน เมื่อจำแนกตามเพศปรากฏว่าเป็นชาย จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 เป็นหญิง จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 เมื่อจำแนกตามช่วงอายุ ปรากฏว่า ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ช่วงอายุระหว่าง 21 – 39 ปี จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 47.31 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 40 – 49 ปี มีจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 24.08 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.25

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ปรากฏว่า ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 35.13 รองลงมาคือ จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 19.26 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 8.22

เมื่อจำแนกตามระดับรายได้ ปรากฏว่า ที่มีมากที่สุดคือ รายได้ระหว่าง 6,001 – 8,000 บาท จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 27.48 รองลงมาคือ รายได้ระหว่าง 8,001 – 10,000 บาท มีจำนวน 83 คน คิดเป็น ร้อยละ 23.51 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ รายได้ระหว่าง 2,000 – 4,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.83

เมื่อจำแนกตามอาชีพ ปรากฏว่า ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 28.33 รองลงมาคือ อาชีพพนักงานจ้าง/ลูกจ้างเอกชน จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 22.09 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ อาชีพอื่น ๆ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.97

ตอนที่ 2 ศึกษาบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลตึก อำเภอตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ดังแสดงในตาราง 3-7 ดังนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลตึก อำเภอตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและ รายด้าน

ข้อคำถาม	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการจัดทำแผน	4.20	0.65	มาก
2. ด้านมาตรการในการบำรุงรักษา	4.00	0.70	มาก
3. ด้านควบคุมการใช้ประโยชน์	4.12	0.70	มาก
4. ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่	4.08	0.68	มาก
รวมเฉลี่ย	4.10	0.62	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลตึก อำเภอตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดทำแผน ($\bar{X} = 4.20$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านมาตรฐานในการบำรุงรักษา ($\bar{X} = 4.00$)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
ด้านการจัดทำแผน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ ด้านการจัดทำแผน	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีการจัดทำแผนพัฒนา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	4.57	0.68	มากที่สุด
2. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีการจัดลำดับ ความสำคัญของแผนพัฒนาการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติ	4.27	0.80	มาก
3. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ได้ร่างข้อบัญญัติการ แก้ไขปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ	4.05	0.91	มาก
4. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ได้มีการจัดทำแผนการ ปลูกพืชหมุนเวียน เพื่อบำรุงดินไม่ให้เสื่อมโทรม	3.93	0.85	มาก
รวมเฉลี่ย	4.20	0.65	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
ด้านการจัดทำแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 1 อยู่ในระดับ
มากที่สุด ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 องค์การบริหารส่วน
ตำบลสตึก มีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมาคือ
ข้อ 2 องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีการจัดลำดับความสำคัญของแผนพัฒนาการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.27$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 4 องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก
ได้มีการจัดทำแผนการปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อบำรุงดินไม่ให้เสื่อมโทรม ($\bar{X} = 3.93$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
ด้านมาตรการในการบำรุงรักษาโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อคำถาม	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านมาตรการในการบำรุงรักษา			
1. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกได้ส่งเจ้าหน้าที่มาให้ คำแนะนำประชาชนเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ	4.00	0.90	มาก
2. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกส่งเจ้าหน้าที่มาแนะนำ และส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ ประชาชน	4.03	0.90	มาก
3. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกจัดฝึกอบรมให้กับ ประชาชนในเรื่องการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ	4.01	0.93	มาก
4. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกมีโครงการส่งเสริม รณรงค์ให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ	3.97	0.94	มาก
5. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกมีการออกกฎระเบียบ เพื่อการบำรุงรักษาป่าและทรัพยากรธรรมชาติ	3.99	0.90	มาก
รวมเฉลี่ย	4.10	0.70	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านมาตรการในการบำรุงรักษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อ อยู่ในระดับมากเช่นกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 2 องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ส่งเจ้าหน้าที่มาแนะนำและส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ประชาชน ($\bar{X} = 4.03$) รองลงมาคือ ข้อ 3 องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก จัดฝึกอบรมให้กับประชาชนในเรื่องการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.01$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 4 องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีโครงการส่งเสริมรณรงค์ให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.97$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
ด้านการควบคุมการใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อคำถาม	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกและส่งเสริมให้ ประชาชนทราบเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า	4.08	0.95	มาก
2. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ได้จัดทำผังการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม	4.38	0.87	มาก
3. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่มา แนะนำและส่งเสริมประชาชนในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติในท้องถิ่นแบบยั่งยืน	4.16	0.88	มาก
4. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีการจัดทำข้อบังคับ หรือระเบียบเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่าง เหมาะสม	3.97	0.92	มาก
5. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกมีการกำหนดโทษผู้บุก รุกป่าหรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างเคร่งครัด	3.92	0.86	มาก
รวมเฉลี่ย	4.12	0.70	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการควบคุมการใช้ประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เช่นกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2 องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกได้จัดทำผังการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมาคือ ข้อ 3 องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกได้จัดส่งเจ้าหน้าที่มาแนะนำและส่งเสริมประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นแบบยั่งยืน ($\bar{X} = 4.16$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 5 องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกมีการกำหนดโทษผู้บุกรุกป่าหรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างเคร่งครัด ($\bar{X} = 3.92$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อคำถาม	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกได้ส่งเจ้าหน้าที่มา ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	4.03	0.92	มาก
2. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกได้ประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ	3.99	0.91	มาก
3. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกได้ส่งเสริมแรงจูงใจให้คน ในชุมชนทำการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น อย่างต่อเนื่อง	4.07	0.90	มาก
4. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนทราบวิธีการดูแลทรัพยากรธรรมชาติใน ท้องถิ่น	4.10	0.92	มาก
5. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกมีการประชาสัมพันธ์เพื่อ สร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติ	4.07	0.92	มาก
6. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกมีการจัดกิจกรรมในการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง	4.11	0.91	มาก
7. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกมีการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้ เกิดสมดุล	4.18	0.91	มาก
รวมเฉลี่ย	4.08	0.68	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการประชาสัมพันธ์และ
เผยแพร่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 7 องค์การบริหารส่วนตำบลศึกมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้เกิดสมดุล ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมาคือ ข้อ 6 องค์การบริหารส่วนตำบลศึก มีการจัดกิจกรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.11$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 2 องค์การบริหารส่วนตำบลศึกได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.99$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ดังแสดงในตาราง 8 ดังนี้

ตาราง 8 แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1.	ควรมีการรณรงค์ให้ลดการใช้สารเคมีและส่งเสริมให้หันมาใช้สารอินทรีย์ทดแทน	42	40.39
2.	ควรมีการปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่สาธารณประโยชน์	38	36.54
3.	ผู้นำชุมชนควรให้ความสนใจในการดูแลรักษาพื้นที่สาธารณประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นป่าชุมชน ทำเลเลี้ยงสัตว์ แหล่งน้ำ	21	20.19
4.	ควรมีการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรักทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น	3	2.88
	รวม	104	100

จากตาราง 8 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ ควรมีการรณรงค์ให้ลดการใช้สารเคมีและส่งเสริมให้หันมาใช้สารอินทรีย์ทดแทน คิดเป็นร้อยละ 40.39 ควรมีการปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่สาธารณประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 36.54 และผู้นำชุมชนควรให้ความสนใจในการดูแลรักษาพื้นที่สาธารณประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นป่าชุมชน ทำเลเลี้ยงสัตว์ แหล่งน้ำ คิดเป็นร้อยละ 20.19 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
 - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 2,889 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5 % และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 353 คน หลังจากนั้นจึงทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระ เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขหลังจากนั้นนำไป ให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบเพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมตรงสภาพความเป็นจริง

และนำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบ แก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขและเสนอให้ คณะกรรมการควบคุมการคั้นคว่ำอิสระพิจารณาอีกครั้ง และนำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น โดยนำไปทดลองใช้กับประชาชนในเขตตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .9575

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเองจากแบบสอบถาม จำนวน 353 ฉบับ เก็บรวบรวมข้อมูลมาได้จำนวน 353 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ

4.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และจัดอันดับบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้านและโดยภาพรวม

4.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยศึกษาบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดทำแผน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านมาตรฐานในการบำรุงรักษา ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดทำแผน รองลงมาคือ ด้านควบคุมการใช้ประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านมาตรฐานในการบำรุงรักษา

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด ควรมีการรณรงค์ให้ลดการใช้สารเคมีและส่งเสริมให้หันมาใช้สารอินทรีย์ทดแทน ควรมีการปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่สาธารณประโยชน์ ผู้นำชุมชนควรให้ความสนใจในการและ ดูแลรักษาพื้นที่สาธารณประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นป่าชุมชน ทำเลเลี้ยงสัตว์ แหล่งน้ำ ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดทำแผน ด้านมาตรการในการบำรุงรักษา ด้านควบคุมการใช้ประโยชน์ และด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ มีข้อค้นพบที่น่าสนใจอยู่หลายประเด็น ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอการอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า บทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีนโยบายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน และทำอย่างต่อเนื่อง จึงได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปทำการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องการจัดการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบลให้ประชาชนเข้าใจ เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลกับท้องถิ่น ตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการช่วยการจัดอันดับความสำคัญของการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และร่างบัญญัติการแก้ไขปัญหาการใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนของตนเองสูงสุด ซึ่งผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรจิรา บุตรนนท์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคและบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น พบว่า ด้านการจัดทำแผน บทบาทด้านมาตรการในการบำรุงรักษา บทบาทด้านการควบคุมการใช้ประโยชน์ บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ มีปัญหาและอุปสรรคของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นไม่ให้ความร่วมมือด้วยกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนการรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ผลการวิจัยเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ผลการวิจัย ด้านการจัดทำแผน พบว่า บทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีการจัดลำดับความสำคัญของแผนพัฒนาการการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก

ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม จึงเกิดความรู้ความเข้าใจสำหรับผู้ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรจิรา บุตรนนท์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคและบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น พบว่า บทบาทด้านการจัดทำแผน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีปัญหาและอุปสรรคของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ไม่สามารถทำให้้องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่กับประชาชนอย่างทั่วถึง และด้านการบำรุงรักษายังขาดความเอาใจใส่อย่างจริงจัง จึงทำให้การจัดทำแผนประชาชนมีบทบาทไม่มาก ซึ่งแตกต่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีการจัดลำดับความสำคัญของการทำแผนพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นระเบียบอย่างจริงจัง นภคณ อุบลเลิศ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในด้าน โครงสร้าง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการ มีการปฏิบัติตามขั้นตอนอยู่ในระดับมาก และมีผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก

2.2 ผลการวิจัย ด้านมาตรการในการบำรุงรักษา พบว่า บทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกมีการส่งเสริมการจัดการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติขององค์การบริหารส่วนตำบลมาตลอด และให้แก่ประชาชนเข้าใจ และส่งเสริมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดฝึกอบรมให้กับประชาชนในเรื่องการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มงวดมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีการออกกฎระเบียบ เพื่อบำรุงรักษาป่าและทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจัง จึงทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความรักทรัพยากรธรรมชาติมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของชัชพล ทรงสุนทรวงษ์ (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น : กรณีศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดน่าน พบว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ด้านมาตรการในการบำรุงรักษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ระยะเวลาในการศึกษามีความแตกต่างกัน ในปี พ.ศ. 2546 ความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังไม่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศไทยเท่าใดนัก ทำให้การดำเนินการ

ด้านมาตรการในการบำรุงรักษายังไม่เข้มงวดเท่าที่ควร แตกต่างจากปัจจุบันที่ ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำให้ประเทศไทยเกิดความเสียหายมากมาย ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก จึงต้องดำเนินการด้านมาตรการในการบำรุงรักษาทรัพยากรในธรรมชาติอย่างจริงจังจึงทำให้ผลการวิจัยแตกต่างกัน

2.3 ผลการวิจัย ด้านควบคุมการใช้ประโยชน์ พบว่า บทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกได้มีการจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม องค์การบริหารส่วนตำบลยังมีการจัดส่งเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและส่งเสริมให้ประชาชนรับทราบเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นแบบยั่งยืน องค์การบริหารส่วนตำบลได้ออกกฎระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจัง และให้ประชาชนในตำบลปฏิบัติตามข้อบังคับอย่างเคร่งครัด ซึ่งผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาดา ไร่รุ่งเรือง (2550 : 79) ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึกทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและความเชื่อ ตลอดจนถึงความสำคัญในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่างจากบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดราชบุรี ไม่ว่าจะเป็นลักษณะภูมิประเทศ ประชากร รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นลักษณะในการใช้ประโยชน์และการบริหารจัดการจึงแตกต่างกัน ทำให้ผลการวิจัยแตกต่างกัน

2.4 ผลการวิจัย ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ พบว่า บทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ได้ตระหนักในค่านี้นี้สูงมาก จึงมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้เกิดสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกได้ส่งเสริมและรณรงค์ให้คนในชุมชนทำการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเป็นอย่างดี และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างค่อเนื่อง ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมในอนุรักษ์ทรัพยากรชาติในท้องถิ่นอย่างดี และมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องทั่วถึงอีกด้วย ซึ่งผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์จิรา บุตรนนท์ (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนางะ

หลาย จังหวัดอุบลราชธานี จากการศึกษาพบว่า บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ อยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ด้านประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ ต่างจากบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภออื่นๆ หลาย ไม่ว่าจะเป็นลักษณะภูมิประเทศ ประชากร รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับ ระยะเวลาในการศึกษามีความแตกต่างกัน จึงทำให้ผลการวิจัยแตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ควรมีการณรงค์ให้ลดการใช้สารเคมีและส่งเสริมให้หันมาใช้สารอินทรีย์ทดแทน ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อก่อนประชาชนไม่ได้ตระหนักถึงอันตรายจากสารเคมีที่ใช้สำหรับการเกษตรเนื่องจากอาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายจะมีอาการไม่รุนแรง เช่น เกิดผดผื่นที่ผิวหนัง อาการวิงเวียน และมึนงงศีรษะ เป็นต้น แต่จะมีการสะสมของสารเคมีในร่างกายอาจทำให้การทำงานของระบบประสาทผิดปกติ หรือเกิดโรคมะเร็งในร่างกาย เนื่องจากผู้ที่มีความเชื่อว่าการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องตามวิธีจะปลอดภัย แต่ในปัจจุบันประชาชนได้รับรู้และตระหนักถึงอันตรายและพิษภัยของสารเคมีว่านอกจากจะทำให้เกิดอาการแบบเฉียบพลันแล้วยังมีสารเคมีที่ตกค้างสามารถก่อให้เกิดโรคร้ายแรงต่างๆ กับผู้ใช้ คนรอบข้าง และผู้บริโภคพืชผักจากการเกษตรเหล่านั้นได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ประชาชนตระหนักในเรื่องการงดเว้นการใช้สารเคมี ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของงามพิศ สัตย์สงวน (2537 : 73) ศึกษาเรื่องบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น กรณีศึกษาการให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้านทรัพยากรดิน มีดังนี้ ควรมีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในการลดการใช้ปุ๋ยเคมี ใช้สารเคมีในการเกษตร และจัดทำแผนการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด บำรุงดิน มีการรณรงค์ให้ใช้เกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมีและสารพิษ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการ บทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ศึกษาสามารถรวบรวมข้อเสนอแนะต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านการจัดทำแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก จึงควรต้องรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และให้ความสำคัญด้านการจัดทำแผนการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แล้วเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านการ ประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล และเพื่อให้การดำเนินการด้านการจัดทำแผนมีประสิทธิภาพและ ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง จึงควรให้การสนับสนุนบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์กรให้ได้รับ การอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านมาตรฐานในการบำรุงรักษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลสตึกจึงควรมี การจัดกิจกรรมการอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ประกอบกับประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบำรุงรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ ประชาชนได้รับทราบผ่านทางกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือใช้ สื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น เสียงตามสาย ป้ายประชาสัมพันธ์ เอกสารแผ่นพับต่าง ๆ ฯลฯ นอกจากนี้ควรมี การสนับสนุนให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการอบรมใน หลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึกและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นอื่นในพื้นที่ใกล้เคียง

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2539). ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล.
กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย.
- เกษม จันทร์แก้ว. (2531). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- โกวิท พวงงาม. (2544). การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมติใหม่ในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- คณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด. (2533).
คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด และอำเภอ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2537). สังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- จักรพันธ์ ปัญจะสุวรรณ. (2545). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเคียนสตรี.
- จันทร์จิรา บุตรนนต์. (2549). บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรใน
ท้องถิ่น : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาจะหลวย จังหวัด
อุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี.
- ชลพรรษ ดีมา. (2544). ผลการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด
ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์). ขอนแก่น :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชัยพล ทรงสุนทรวงศ์. (2546). มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร :
บริษัท คำนวณสุทธการพิมพ์ จำกัด.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 2. เซ็นเตอร์ จำกัด.
- ชูศักดิ์ เทียงตรง. (2530). การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตวิฑู นฤยวงศ์วิวัชร. (2551). (ออนไลน์). ค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2555 แหล่งที่มา :
govt101.blogspot.com/2008/08/blog_post_9305.html.

- ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพัฒน์. (2540). การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชนพรณ ธานี. (2542). แนวความคิดและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. ขอนแก่น : โรงพิมพ์เพ็ญ พรินติ้ง.
- ชนเศรษฐ์ เจริญเมือง. (2542). 100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : กบไฟ.
- นภคณ อุบลเลิศ. (2543). ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นภาพรณ ไซยศรี. (2548). บทบาทสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมเพื่อการพัฒนา). มหาสารคามบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นิราศ อุบล และคณะ. (2541) บทบาทที่เป็นจริงและที่คาดหวัง ของคณะกรรมการโรงเรียนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นิวัติ เรืองพานิช. (2537). การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ รุ่งเรือง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประชัน คະเนวัน. (2549). ระบบบริหารราชการไทย. นุรีรัมย์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ประทาน กงฤทธิ์ศึกษากร. (2533). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ประยูร กาญจนกุล. (2535). คำบรรยายกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. นุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2544). สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2540)
หมวดสิทธิเสรีภาพเรื่อง 6 สิทธิเสรีภาพและการเมืองส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.
กรุงเทพ ฯ : องค์การค้ำของคุรุสภา
- พรชัย วรรณธรรม และ จินตนา ทวีมา. (2554). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
ค้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2554 จาก [http://guru.sanook.com/encyclopedia/การจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม](http://guru.sanook.com/encyclopedia/การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม).
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
เชียงใหม่ : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ.
กศ.ม. (บริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พูนศักดิ์ วนิชวิเศษกุล. (2532). การปกครองท้องถิ่นและพื้นฐานการพัฒนาประชาธิปไตย :
กรณีศึกษาสภาพตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ รศ.ม.
(รัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2554).
สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ. ค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2554 จาก
http://www.etcmsu.ob.tc/lesson1_1_3.html.
- มณี ช้างเผือก.(2552). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ. ค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2554
จาก <http://info.arc.dusit.ac.th>
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2528). เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารราชการไทย.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ ฯ :
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์.
- ราตรี ภารา. (2543). ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพมหานคร :
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทิพย์วิสุทธิ.
- โรงเรียนคิริราชูร์พัฒนา. (2554). วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม. ค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2554 จาก
<http://www.ttc.most.go.th/stvolunteer/OurWorldS&T/module3/M3.3.pdf>
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2540). ขอบข่ายและวิธีการศึกษารัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ ฯ : สามศาสตร์.

- วนิดา เสนีเศรษฐ และชอบ อินทร์ประเสริฐกุล. (2530). มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร.
กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2537). คำบรรยายวิชากฎหมายปกครองชั้นสูง 2. กรุงเทพมหานคร :
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วราลี เถาะสุวรรณ. (2552). มนุษย์กับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ. ค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2554
จาก <http://www.basic-s-payap.ac.th/gsl00>
- วินัย ควงแก้ว. (2549) บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากร
ในท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2541). การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่นเปรียบเทียบ.
กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วุฒิ สุวรรณรังสี. (2541). การปฏิบัติตามบทบาทคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2549). แผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมจังหวัดลำพูน ฉบับประชาชน พ.ศ.2549-2554. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมหมาย ฤกษ์নীวี. (2544). บทบาทคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหาร
จัดการสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สนั่น แส่นกล้า. (2544). บทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเขตอำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุชาดา ไข่มรุ่งเรือง. (2550). การบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ
องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์
เพื่อการพัฒนา). ราชบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สุดา กิรมย์แก้ว. (2541). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุพัตรา สุภาพ. (2541). สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

- เสาวลักษณ์ ทรงสงวน. (2541). การรับรู้บทบาทของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ศึกษาจากองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก. (2553). แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสตึกสามปี พ.ศ. 2553-2555. อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ : สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
- อนุก เหล่าธรรมทัศน์. (2545). ประชาธิปไตยท้องถิ่น : สาระสำคัญของการเมืองและการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : มติใหม่.
- อำนาจ ทองบ่อ. (2545). บทบาทของสมาชิกสภาและฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น. ค้นคว้าอิสระ ปร.ศ. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๔๔๘.๑๑/ ๖๔๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๗ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณณกานต์ ปานศรี

ด้วย นางพัชราวดี มารมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง บทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน ตะแก้ว เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

เรียน คุณณกานต์ ปานศรี
- การขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ
เรื่อง การวิจัยวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท

(เรียนไปยังคุณ ก. วิชา)

เรียนบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๓ ๑๒๒๑, ๐ ๔๕๖๓ ๑๖๓๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๓ ๒๘๕๘

(นายทศพร ปานศรี)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ที่ ศธ ๐๕๔๔.๓๓/ ๖๕๖๖

๘๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๗ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบขออนุญาตเป็นผู้ใช้วิชาดูแลตรวจหอบเครื่องมือวิจัย
เรียน คุณพงษ์ศักดิ์ โพธิ์ศรี

ด้วย นางพัชราวดี มารมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง บทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คะเนวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอขออนุญาตจากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจหอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดขออนุญาต และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

[Signature]

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานอธิการบดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

โทร ๐๔๓๖๓ ๓๖๒๓

โทรสาร ๐๔๓๖๓ ๒๕๕๕

แฟกซ์ ๐๔๓๖๓ ๓๖๒๓

เว็บไซต์ www.buraphaj.ac.th

www.buraphaj.ac.th

โทร ๐๔๓๖๓ ๓๖๒๓ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐๔๓๖๓ ๒๕๕๕

๑๖/๘/๕๔

๑๖/๘/๕๔

๑๖/๘/๕๔

๑๖/๘/๕๔

๑๖/๘/๕๔

๑๖/๘/๕๔

๑๖/๘/๕๔

๑๖/๘/๕๔

๑๖/๘/๕๔

๑๖/๘/๕๔

๑๖/๘/๕๔

เรียน นายอภิชัย ม. สวัสดิ์
- ตัวแทนนางพัชราวดี มารมย์
- ตัวแทนนางประชัน คะเนวัน
- ตัวแทนรองศาสตราจารย์ประชัน คะเนวัน

(นางประชัน คะเนวัน)
บัณฑิตวิทยาลัย
โทร ๐๔๓๖๓ ๓๖๒๓, ๐๔๓๖๓ ๓๖๒๓ ต่อ ๓๘๐๖
โทรสาร ๐๔๓๖๓ ๒๕๕๕

[Signature]
๑๖/๘/๕๔

๑๖/๘/๕๔

(นางประชัน คะเนวัน)

รองศาสตราจารย์ประชัน คะเนวัน

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๖๑๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๓๓๐๐๐

๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสนามชัย

ด้วย นางพัชราวดี มารมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คะเนวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย ที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางพัชราวดี มารมย์ ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างสำหรับ กำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๓๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ถึง ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ กษ ๐๕๔๕.๑๑/๕๖๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๔

๘๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม
เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสตึก

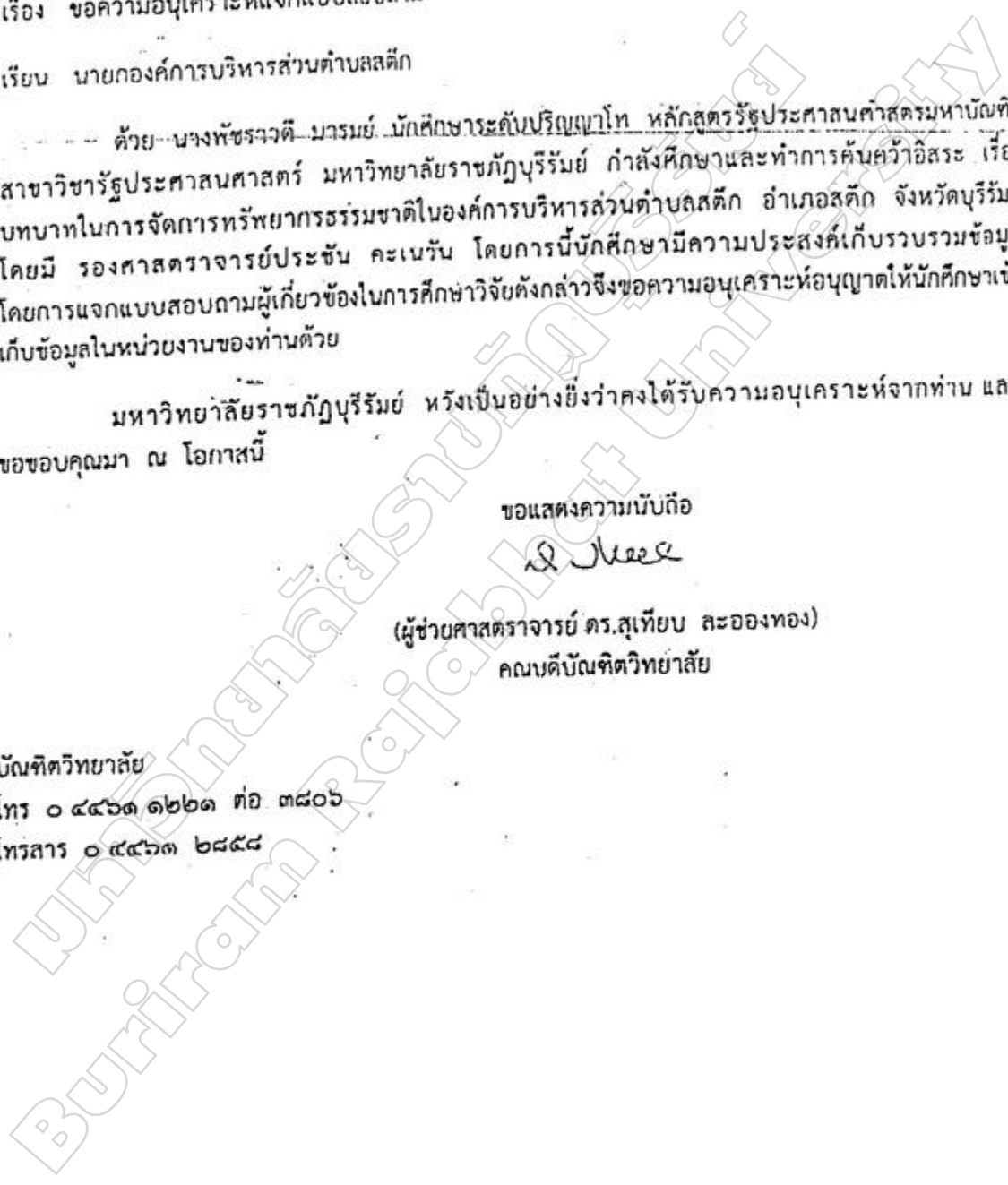
ด้วย นางพัชรรจวดี บารมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง บทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คะเนวัน โดยคุณานี้ นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าวจึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้า เก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
โทร ๐ ๔๔๖๓ ๑๒๒๓ ต่อ ๓๘๐๖
โทรสาร ๐ ๔๔๖๓ ๒๘๕๘

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง

ศึกษาบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้ในการศึกษาวิจัย เพื่อทำการค้นคว้าอิสระของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในด้านต่าง ๆ คือ

1. ด้านการจัดทำแผน

2. ด้านมาตรการในการบำรุงรักษา

3. ด้านควบคุมการใช้ประโยชน์

4. ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม

3. ข้อมูลที่ได้จะไม่มีการระบุในแง่ลบแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงทุกประการ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณท่านผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

พัชราวลี มารมย์

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

- () ชาย () หญิง

2. อายุ

- () 18 - 20 ปี () 21 - 39 ปี
 () 40 - 49 ปี () 50 - 59 ปี
 () 60 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- () ประถมศึกษา () มัธยมศึกษาตอนต้น
 () มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. () อนุปริญญา/ปวส.
 () ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี
 () อื่น ๆ ระบุ

4. ระดับรายได้

- () น้อยกว่า 2,000 บาท () 2,000 - 4,000 บาท
 () 4,001 - 6,000 บาท () 6,001 - 8,000 บาท
 () 8,001 - 10,000 บาท () 1,0001 บาทขึ้นไป

5. อาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถาม

- () รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ () พนักงานจ้าง/ลูกจ้างเอกชน
 () อาชีพส่วนตัว/ค้าขาย () รับจ้างทั่วไป
 () เกษตรกร () อื่น ๆ ระบุ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

5 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1. ด้านการจัดทำแผน

ลำดับ ที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	บทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก					
1	ด้านการจัดทำแผน					
	1. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีการจัดทำแผนพัฒนาการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติ					
	2. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีการจัดลำดับความสำคัญ ของแผนพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ					
	3. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ได้ร่างข้อบัญญัติการแก้ไข ปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ					
	4. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ได้มีการจัดทำแผนการ ปลูกพืชหมุนเวียน เพื่อบำรุงดินไม่ให้เสื่อมโทรม					
2	ด้านมาตรการในการบำรุงรักษา					
	1. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ได้ส่งเจ้าหน้าที่มาให้ คำแนะนำประชาชนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ					
	2. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ส่งเจ้าหน้าที่มาแนะนำและ ส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ประชาชน					
	3. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก จัดฝึกอบรมให้กับ ประชาชนในเรื่องการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ					
	4. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีโครงการส่งเสริมณรงค์ ให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ					
	5. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก มีการออกกฎระเบียบ เพื่อ การบำรุงรักษาป่าและทรัพยากรธรรมชาติ					

ลำดับ ที่	ข้อคำถาม	ระดับการปฏิบัติ				
	บทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบล	5	4	3	2	1
3	ด้านการควบคุมการใช้ประโยชน์					
	1. องค์การบริหารส่วนตำบลส่งเสริมให้ประชาชน ทราบเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติใน ท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า					
	2. องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำผังการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม					
	3. องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดส่งเจ้าหน้าที่มา แนะนำและส่งเสริมประชาชนในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติในท้องถิ่นแบบยั่งยืน					
	4. องค์การบริหารส่วนตำบล มีการจัดทำข้อบังคับหรือ ระเบียบเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม					
	5. องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดโทษผู้บุกรุก ป่าหรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างเคร่งครัด					
4	ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่					
	1. องค์การบริหารส่วนตำบลได้ส่งเจ้าหน้าที่มา ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ					
	2. องค์การบริหารส่วนตำบลได้ประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ					
	3. องค์การบริหารส่วนตำบลได้ส่งเสริมแรงจูงใจให้ คนในชุมชนทำการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น อย่างค้ำมือ					
	4. องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนทราบวิธีการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น					
	5. องค์การบริหารส่วนตำบลมีการประชาสัมพันธ์เพื่อ สร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ					
	6. องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดกิจกรรมในการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างค้ำมือ					

ลำดับ ที่	ข้อคำถาม	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	บทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก					
	7. องค์การบริหารส่วนตำบลสตึกมีการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้เกิด สมดุล					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณอย่างสูงสำหรับความกรุณาของท่านที่ได้ใช้เวลาอันมีค่าตอบคำถามในครั้งนี้

พัชราวดี มารมย์

ผู้วิจัย

ภาคผนวก จ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean If Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	77.9000	241.5414	.7614	.9554
A2	78.2000	233.7517	.8648	.9537
A3	78.3667	229.8264	.8391	.9537
A4	78.6000	234.9379	.7478	.9549
B1	78.6333	235.7575	.6880	.9557
B2	78.7333	241.7195	.5035	.9580
B3	78.7667	238.7368	.5749	.9572
B4	78.7333	233.5816	.6962	.9556
B5	78.6333	233.8954	.7241	.9552
C1	78.4000	233.4897	.7128	.9554
C2	78.0333	238.5161	.7254	.9554
C3	78.1667	235.5920	.7890	.9546
C4	78.3000	238.0103	.6794	.9558
C5	78.7000	236.6310	.6949	.9556
D1	78.6667	231.3333	.7743	.9546
D2	78.7000	234.4241	.7182	.9553
D3	78.7333	237.1678	.6972	.9556
D4	78.5667	234.3230	.6448	.9564
D5	78.4000	232.8690	.7544	.9548
D6	78.6000	236.4552	.6728	.9559
D7	78.8333	238.0747	.6313	.9564

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 21

Alpha = .9575